

15 OBSERVANT

OV-jaarkaart waarschijnlijk in september 1990 ingevoerd

STUDENTEN MOETEN OORDEEL OVER DOCENTEN KUNNEN GEVEN

Minister Ritzen vindt het vanzelfsprekend dat studenten een oordeel geven over de kwaliteit van het onderwijs en van de docenten. Hij wil echter geen voorschriften voor dergelijke evaluaties uitvaardigen, zoals hem is gevraagd door de studentenorganisaties LSVb en ISO. Ritzen zei dit afgelopen maandag in de zogeheten Studentenkamer, waar hij overleg voert met de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) en het Interuniversitair Studentoverleg (ISO).

LSVb en ISO zijn van mening dat de deelname van studenten aan de beoordeling van de onderwijskwaliteit tot nu toe vrijwel ontbreekt. Zij drongen aan op een stelsel van periodieke, openbare docentenevaluaties waarin studenten een belangrijke inbreng hebben. Volgens de studentenorganisaties moet een negatief oordeel leiden tot een verplichte training van de betrokken docent en mag in het uiterste geval zelfs ontslag niet worden uitgesloten.

Minister Ritzen vindt dat echter allemaal wat te ver gaan. Dat studenten moeten deelnemen aan onderwijsbeoordelingen staat voor buiten kijf, maar voor een landelijke regeling is hij niet te porren. De studentenorganisaties moeten hun doel maar zien af te dwingen in de plaatselijke raden waarin zij vertegenwoordigd zijn. Evenmin is Ritzen voorstander van een openbare evaluatie van de docentkwaliteiten van het onderwijzend personeel. Een docent die negatief beoordeeld wordt, moet volgens de minister eerst gelegenheid tot 'zelfcorrectie' via een training krijgen. Daarbij is het voldoende als bijvoorbeeld een dekaan de resultaten van de evaluatie kent, zodat deze bij pertinente onwil van de docent kan ingrijpen.

Ritzen is er evenmin voorstander van om studenten te laten plaatsnemen in de visitatiecommissies. Dat zijn commissies van deskundigen die het onderwijs in een vakgebied periodiek doorlichten. Volgens de bewindsman dienen visitaties uitsluitend te geschieden door vakgenoten, onder wie bij voorkeur ook

buitenlandse deskundigen. De deelname van studenten hierin zou het gezag van de visitatiecommissies doen afnemen, meent Ritzen. De minister vindt wel dat de plaatselijke onderwijsbeoordelingen waaraan studenten hebben deelgenomen ter kennis van de visitatiecommissie moeten worden gebracht.

De sfeer van dit eerste overleg dat minister Ritzen voerde in de Studentenkamer was overigens ontspannen. In zijn openingswoorden benadrukte de bewindsman dat hij grote waarde hecht aan de inbreng van de studentenorganisaties en dat hij zich 'open' zal opstellen. Ritzen beloofde subsidiëring van de activiteiten die LSVb en ISO ondernemen ten behoeve van de Studentenkamer. Welke activiteiten precies voor subsidie in aanmerking komen en voor welk bedrag, kon de minister nog niet zeggen. Momenteel krijgen de studentenvertegenwoordigers alleen een reiskostenvergoeding.

Studentenvoorzieningen

Zowel minister Ritzen als de studentenorganisaties LSVb en ISO gingen maandag een confrontatie uit de weg over het onderwerp studiefinanciering. Voor de nabije toekomst is een botsing op dit punt echter geenszins uit te sluiten. In het regeerakkoord worden dezelfde bezuinigingen op studiefinanciering voorzien die oud-minister Deetman al aankondigde. Vooralsnog wil Ritzen daar niet over praten. Hij wacht met het over-

leg tot een beleidsnota het kabinet is gepasseerd, waarin onder meer de privatisering van de studieleningen, de koppeling van beurs aan studieprestaties en de vereenvoudiging van het stelsel worden uitgewerkt.

Wel zei Ritzen dat hij goede hoop heeft dat de OV-jaarkaart voor studenten per 1 september wordt ingevoerd. Hij verwacht dat het contract dat Deetman met de vervoersbedrijven sloot gehandhaafd wordt. Dat betekent volgens de bewindsman dat de studentenorganisaties niet bevreesd hoeven te zijn voor een prijsverhoging. Volgens het huidige contract ontvangen de vervoersbedrijven een vergoeding van 370 miljoen gulden voor de OV-studentenkaart.

Beklonken is deze zaak echter nog niet. De vervoersbedrijven zeggen dat zij een flink verlies lijden omdat de invoering van de kaart is vertraagd. In het contract werd uitgegaan van invoering per september jongstleden, maar de Eerste Kamer stak daar een stokje voor met haar weigering om deze zaak met een demissionair kabinet af te handelen. Sindsdien beschouwen de vervoersbedrijven het contract als ontbonden. Inmiddels is het ter arbitrage voorgelegd aan de Amsterdamse jurist Grosheide, die zich mag uitspreken over de rechtsgeldigheid van het contract.

Verder is maandag kort gesproken over de door het kabinet beoogde invoering van een collectieve ziektekostenverzekering voor studenten. Ritzen zei dat hij hiervoor geen afzonderlijke voorziening wil treffen, maar dat aansluiting wordt gezocht bij het bestaande verzekeringen. LSVb en ISO kunnen zich daarmee verenigen onder de voorwaarden dat iedere student geaccepteerd wordt door de verzekeraar, dat de premie niet te hoog wordt en dat er een behoorlijk vergoedingspakket is. De minister is met die uitgangspunten eens.

Met studentenvoorzieningen op het gebied van sport, cultuur en huisvesting aan universiteiten en hogescholen wenst de bewindsman zich niet te bemoeien, zo maakte hij duidelijk. Hij vindt dat een zaak van de instellingen zelf, die wat hem betreft best reclame mogen maken met hun voorzieningen. Ritzen voelt er niet voor om een landelijk onderzoek te laten verrichten naar de omvang en kwaliteit van deze studentenvoorzieningen, zoals door het ISO werd voorgesteld. Deze studentenorganisatie heeft zich voorgenomen zelf een overzicht te publiceren.

Jos Dohmen/HOP

Jos Dohmen/HOP

Informatie- en opinieblad van de
Rijksuniversiteit Limburg.
Redactie-adres: Postbus 616,
6200 MD Maastricht. Tel. 043-887174

Tiende jaargang, nummer 15, 7 december 1989

Inhoud

Pagina 6

Scheiden

Scheiden doet lijden, dat heeft de jurist Hans Crombag ervaren nadat hij deze week overdonderd werd door de publiciteit na zijn provocerende uitspraken over de ongewenstheid van echtscheiding als er jonge kinderen bij betrokken zijn. In dit nummer een (verkorte) weergave van de tekst die hij uitsprak op het Amsterdamse congres over 'Het recht of het belang van het kind'.

Pagina 5

Rookpreventie

Bij de vakgroep Gezondheidsvoorlichting -en opvoeding werd een rookpreventieproject ontwikkeld, dat adolescenten ervan moet weerhouden regelmatig een peuk op te steken. Projectleider Hein de Vries pleit ervoor om dergelijke programma's tot een vast onderdeel van het curriculum op de middelbare school te maken, maar voorlopig ontbreken de middelen voor verdere distributie.

Pagina 7

Verhey

Na tien jaar opboksen tegen taaie rakkers als Pais en Deetman gaat de nog taaiere rakker drs. J. Verhey met pensioen. Alle stormen heeft hij moeten trotseren: die uit Den Haag, die uit het eigen huis en die uit de universiteit. En wie een monument wil oprichten voor de man die het hele academiseringsproces van Annadal tot een goed einde heeft weten te brengen, krijgt het macabere advies om te wachten tot hij op het kerkhof ligt.

Pagina 12

Paupers

De Maastrichtse fabrikant Petrus Regout schreef in 1958 een brochure over zijn hooggestemde idealen: Pauperisme of Industrie. Zijn boodschap: haal de armlastigen uit de landbouwkolonies naar de stad, opdat dit bedelaarsvolk in de fabriek tot produktieve kracht wordt omgesmeed. Een compagnie dragonders zal dan wel de orde moeten handhaven.

Oproep aan schrijvende lezers

De laatste Observant van 1989, die op 21 december verschijnt, krijgt een literair tintje. Daarvoor zoeken we de medewerking van onze lezers. Studenten of medewerkers die tussen de wetenschappelijke bedrijven door voor hun plezier schrijven of dichten, kunnen bijdragen aan dit nummer inzenden. Zowel proza als poëzie zijn welkom. Bovendien zouden we graag in contact komen met onbekende of miskende schrijftalenten: schrijvers die op de grote doorbraak wachten, maar die nog steeds niet de uitgever gevonden hebben die hun talent erkent. Als zij liever niet als 'miskend talent' bekend worden, kunnen wij hen anoniem interviewen. Voor meer inlichtingen of voor inzendingen kunt u terecht bij de redactie van Observant, Bouillonstraat 3, tel. (88)7174.

OV-jaarkaart ook voor aio's

Assistenten-in-opleiding (AIO's) en onderzoekers-in-opleiding (OIO's) moeten een gratis OV-jaarkaart krijgen, net als studenten. Het is van groot belang dat deze aankomende onderzoekers zich zonder financiële belemmering kunnen verplaatsen tussen instituten en laboratoria in het hele land. Deze aanbeveling doet de Sociaal-Wetenschappelijke Raad (SWR) van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen in een recent advies aan minister Ritzen.

Op dit moment krijgen alleen de AIO's die in een gesubsidieerd netwerk zijn opgenomen een vergoeding van hun reiskosten. Voor alle andere AIO's hebben de vakgroepen en onderzoeksinstituten te weinig geld om hen regelmatig te laten reizen, zo constateert de SWR. Ook de OIO's - de door NWO betaalde assistent-onderzoekers - krijgen alleen

een reiskostenvergoeding als die in de projectaanvraag als noodzakelijke uitgave is opgenomen.

Volgens de SWR is het voor de bredere opleiding van AIO's en OIO's gewenst dat zij ook op andere plaatsen cursussen kunnen volgen en instituten of laboratoria kunnen bezoeken, ook als dat niet direct noodzakelijk is voor het onderzoeksproject waar zij aan werken. Uit deze assistent-onderzoekers moeten tenslotte de beste onderzoekers voor de toekomst worden gerecrueteerd. Daarom is het zeer gewenst dat zij zich zonder financiële belemmeringen kunnen verplaatsen. De salarissen van de assistent-onderzoekers zijn te laag om hen zelf de reiskosten te laten betalen, vindt de raad.

Jos Dohmen/HOP

Jos Dohmen/HOP

Wordt het toch nog een Personal System/2!

Een echt IBM Personal System/2 voor zo'n f 49,- per maand? Dat is nu mogelijk voor iedereen in het hoger onderwijs. Dus ook voor studenten!

De **POSTBANK** heeft sinds kort namelijk een speciale studenten-computerlening die de aanschaf van zo'n persoonlijke computer wel heel verleidelijk maakt. Een lening waarbij de aflossing over een langere termijn is uitgesmeerd, zodat de maandlasten lekker laag zijn. En nu **IBM** bij zijn Personal System/2 een compleet pakket MS-WORKS kado doet, plus een mirakelse muis voor snelle beslissing lijkt de keus een logische.

Zeker omdat het U14 telematica systeem "SHOPNET" voor het hoger onderwijs de kosten van zo'n Personal System/2 naar een wel zeer verleidelijk niveau weet te drukken.

Reken maar even mee. De IBM PS/2 30-002 adviesprijs f 5.480,-. Met gratis muis en MS-WORKS. En daarbij nog de f 2.214,- kostenbesparing die U14 door middel van het SHOPNET direct ten goede laat komen aan de gebruiker. Dat resulteert in een eindprijs van f 3.266,-. Een studenten-computerlening voor dat bedrag bij de Postbank (looptijd 115 maanden, huidige rente op basis van samengesteld interest 13,2%) leidt tot maandlasten van f 49,-. Dan wordt het dus toch een PS/2.

PL
S H O P

**Jezuitenklooster
naast de ingang aan
de Tongersestraat 53
Maastricht
Telefoon: 043-888334
Fax: 043-436080
(Rekencentrum)**

Autorischool Dorssers

doet het met garantie

Jawel, indien u de eerste keer niet slaagt voor het rijexamen, betaalt u de tweede keer niets.

Door het houden van proefexamens wordt u optimaal voorbereid op uw examen. U betaalt slechts fl.35,- per rijles in VW golf. Tevens het adres voor uw motorrijopleiding. Bel voor informatie 043- 616153.

GRIEKSE EETHUIS
nellas
DE BETERE GRIEKSE SPECIALITEITEN

Menu's vanaf:
f 9,50 tot f 24,50

Gefrituurde visjes
Gegrilde makreel en forel

Geopend 17-22 uur
Dinsdags gesloten

Alex. Battalaan 61
Maastricht. Tel. 043-215358

Partner Consult

Adviesbureau voor partnerkeuze in Zuid-Nederland voor Acad., H.B.O. of vergelijkbaar ontwikkelingsniveau

U hebt het druk, fijne vrienden en interessante hobbies maar... u mist die ene vaste partner. U kiest niet voor toeval, wel voor doelgericht zoeken. Erkend door de RvT bij Relatievorming van WVC Brochure: mw. Schiks 045-740088, postbus 443 Heerlen.

SPECTACULAIRE INTRODUCTIE AANBIEDING!

NIEUWE COMMODORE 386 SX DE PC 50 II

3,5" FDU, 40 Mb HDU
1 Mb intern geheugen (uitbreidbaar tot 16 Mb)
INTEL 80386 SX, 32 bit, 16 MHz processor
Parallel, seriële aansluitingen
14" VGA monochroom monitor
EGA, CGA, MDA, Hercules compatibel
101 keyboard, Software

DE PC SHOP EN COMMODORE ZIJN
AANGESLOTEN OP HET SHOPNET VAN U14

PRIJS: fl.6.295,-
TER INTRODUCTIE
TUDELIJK:
fl.5.395,-

OP = OP

Deze actie is geldig
vanaf 11 december 1989

PL
S H O P

Jezuitenklooster naast de ingang
aan de Tongersestraat 53
Maastricht. Telefoon: 043-888334
Fax: 043-436080 (Rekencentrum)

paartjes

Paartjes alleen schriftelijk inleveren bij de redactie. Niet-commerciële Paartjes zijn gratis voor studenten en medewerkers. In alle andere gevallen bedraagt de prijs f 2,50 per regel (32 lettertekens).

De redactie van Observant zoekt een typist(e) die iedere dinsdagavond een stapeltje kopij ophaalt en die de volgende ochtend op floppy terugbrengt. Bezit van een MS/DOS-tekstverwerker strekt tot aanbeveling. Tijdsbeslag ca. 2 uur. Vergoeding op stukbasis. Aanmelden bij de redactie, Bouillonstraat 3.

<paartjes>We wish you a merry Minx-fest, Maaspaviljoen, donderdag 21 december.

Kamer te huur in Veldwezelt in leuk studentenhuus. 3 x 4 m: 325,-per maand. Tel. 045-257699.

GVD sotten, 14 dec, 14.00 uur precies bij Henk ... Pisimopsantee!

Richard, ik hoop dat ik mag betalen! Het paard dat de hindemis niet kon nemen.

Help!!! Ik zoek zeer dringend een kamer in of rond het centrum van Maastricht, vanwege een vervelende hospita. Bel: 479675 en vraag naar Judith.

Tweezitsbank te koop + woonruimte gezocht voor 2 personen te Maastricht. Tel. 473312

Te k. gevr. wiskunde in het bedrijf, deel 2, Demburg, Slovin & Shuska. 093211-722856, 04490-14571, weekend.

Huisje in Ravellijn voor onderhuur aangeboden, in ieder geval t/m febr., misschien langer. Huur mogelijk per heden. Mirjam Haffmans, tel (weekend): 043-436071 (door de week 's avonds): 020-863520.

T.k.: Renault R4GTL 1982. Goed beschermd tegen roest, nieuwe koppelingsplaten. APK mei '90: 2.500. Tel. 438299. Herhaalde oproep.

Spoed! Attentie Diensthoofden/Stagegroepvoorzitters. Huidige medewerker dienst Studentenzaken zoekt administratieve werkzaamheden van structurele aard. Heb ruime ervaring op het gebied van computers en programma's (Wordperfect, Lotus, dBase, Cardbox en het werken met de Macintosh). Wie reageert? Tel. 887349.

Voor en door studenten; Sociëteit Xaviera voor alle feesten (50-150 pers.). Tel. 211400, Michiel.

Het spreekuur rechtspositie is voor HBO/WO-studenten die vragen over of problemen met de harmonisatielwet, studiefinanciering, examenreglementen enz. Spreekuur iedere di, wo en do: 11.30-13.30 uur, NSEM-kamer, Lenculenstraat 26. Tel. 043-887142.

NSEM-werkgroep Onderwijs zoekt inventieve, creatieve en kritische nieuwe leden. Voldoe je aan deze eisen en wil je actief worden? Neem dan even contact op met Simone! Tel. 043-211400.

De nieuwe uitgave van het poenboek 1989/1990, de gids over studiefinanciering, is uit. Verkrijgbaar in de NSEM-kamer, ieder dag van 11.30-13.30 uur. Kosten: 7,50 voor niet-leden en 5,- voor leden.

Studentenvakbond NSEM organiseert: inzamelingsactie voor de studentenvakbond van EL-SALVADOR t.b.v. ondersteuning van lokale activiteiten. Stort je bijdrage op rekening 3843114, t.n.v. NSEM of leeg je portemonnee in één van de groene verkiezingsbussen op de locaties: Randwijck, Jezuitenklooster, Nieuwenhofen Oud Gouvernement.

Te koop: groot geren. herenhuis. Living ca 50m2, parketvl. openh. luxe keuken incl. app. luxe badk. 4 gr. slpk, veel berging, vliering. Geh. onderkelderd, terras met tuin courante ligging nabij centrum en Kennedybrug. Prijs en aanv. n.o.t.k. Te bevragen na 20.00 uur. Telefoon 043-216168.

SKI DUBBEL DUTCH... f 479. LES ARCS 1800 5/12/19/26 januari 1990. Ski-pas 7 dagen, studio, reis, reisleiding: fl 479,-. Ook andere aanbiedingen, zie publicatieborden of bel: DUBBEL DUTCH 076-211038.

Heimwee naar de goeie ouwe tijd? Back to the 80's. 12 januari 1990. Dominicanerkerk.

Jurist met ruime onderwijservaring geeft bijles voor het blok OVERHEID tegen nader overeen te komen vergoeding. C. Wisse, tel. 043-250217.

Jool weer 'n jaartje dichter bij je AOW en dat zul je weten! Anja, Marie-Louise, Charlotte, Karla.

Een weekje middelbare scholieren helpen met schoolwerk, lijkt je dat wat? Vereniging Anderwijs organiseert bijspijkerkampen in de kerstvakantie. Geef je op als leiding: 030-521239.

Lex gebruikt hem tijdens het practicum. DK.

Ik zoek een kamer in of nabij het centrum voor max. 325,- per maand. Ik ben 3e jaar student HBO-J.

Wie heeft maandag 27/11 mijn parkeerleutel gevonden op parkeerplaats Kapoenstraat 2? U hebt niets aan die sleutel want het

nummer is in de computer geregistreerd. E. van Eijdsen, tel. 887388, Len. 14.

Europe is calling! Wordt lid van een internationale Studentenvereniging met inhoud: AEGEE! Info: 613411 (Evert) en 09-321451013 (Alrik).

Het informatieboekje van AEGEE-Maastricht is uit!! Belangstelling? Bel 043-254723 (Marc).

Herr A. Veldhof lässt grüssen: Maastricht und schönes Mädchen Edith. Bitte antworten. 2e Delistraat 25. Utrecht.

Studio te huur vlak over de grens op een rustige plek in Vroenhoven. Eigen keuken, douche en toilet. Prijs 375,- per maand. Tel. 05700-22361.

Limion, Kaïn killed Able for less than 10% and did he get away with it? I call this cold blooded murder TK.

14 december, a midwinternightsdream? Party is fair, fair is party. To be (21) or not to be (there).

Barbarian sisters, Gilius en T.K., donderdag 7 dec. heb ik al een andere afspraak. Floris.

Sleep je al zo lang lekker, hoorde je weer zo'n klerewekker!! Hartstikke gefeliciteerd, Shy-poo.

Stichting BUBU, verhuur van bestel/personebusje f 45 resp. f 50 p.d. f0.30 per km, eerste 100 km vrij. Prijzen excl. BTW en brandst. Bel 256162/211048.

Frank Sinatra (ned.), 13 januari in het Maaspaviljoen.

Als U een partner zoekt voor een duurzame man/vrouw relatie, vraag dan informatie aan over de werkzaamheden van Stichting Mens en Relatie. Tel. 045-726539 (mevr. Luchtman) of 077-825386 (hoofkantoor). Stichting Mens en Relatie is erkend door RvT en aangesloten bij de Vereniging van Erkende bureaus.

Drie maanden America!!! 9 weken werken in zomerkamp + 1 tot 6 weken vrij rondreizen. Incl. retourvlucht, visum, verzekering, zakgeld (\$150-\$450). Kosten 400,-. Eisen 18-35 jaar, engels spreken, beschikbaar juni t/m aug./sept. Info: T.A. Camp America, tel. 04780-88074. Postbus 107, 5800 AC Venray.

Te huur voor kortere of langere termijn onze vakantiebungalow in Zuid-Limburg. Prachtig geheel vrij gelegen, voorzien van alle comfort. Inl. 01711-11577. (Inl. tussen 10.00-11.00 uur 's ochtends.

Op zaterdag 16 dec. is er groot feest voor alle BW-studenten en medewerkers in de Kokroeg; vanaf 21.00 uur. Meer info in je postvakje.

Voor kleine of grote kamerverhuizingen bellen naar 04409-2324. Kosten 62,50 in Maastricht of omgeving.

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgave van de Stichting Observant. Verschijnt wekelijks.

Redactieadres
Bouillonstraat 3 (kamer 0.006)
Postbus 616
6200 MD Maastricht
telefoon: 043-887174

Stichtingsbestuur
Wim Hermens (voorzitter)
Kees Schröder (penningmeester)
Erik de Graaff (secretaris)
Ton Hamelers (redactieafgevaardigde)
Geertjan Tangelder
Ad van Iterson

Redactie
Jacques Herraets
Wammes Bos
Emely Nobis

Redactieleden/medewerkers
Marc Bonten
Bart Brouwers
Lucia Geurts
Ton Hamelers
Evelyne de Leeuw

Redactie-assistente
Marlies In de Braeakt

Foto's
Franco Gori

Tekeningen
John Prop
Raph de Haas

Druk
Eldee Offset Heerlen

Advertenties
Tarieven en reserveringen bij de redactie, telefoon 043-887174.

Mededelingen
Mededelingen voor de Bulletin-pagina's doorgeven aan Noortje van Putte, dienst Voorlichting. Telefoon: (88)7171.

Abonnementen
Leden van de universitaire gemeenschap ontvangen het blad gratis. Afgestudeerden en andere belangstellenden kunnen zich abonneren voor f 35,00 per jaar.

Hoger Onderwijs Persburo
Observant maakt deel uit van het landelijk samenwerkingsverband Hoger Onderwijs Persburo (HOP), samen met Ad Valvas (Vrije Universiteit), Folia (Universiteit van Amsterdam), Mare (Leiden), Uniers (Tilburg), Delta (Delft), KU-Nieuws (Nijmegen), Universiteitsblad Utrecht, Universiteitsblad Twente, Universiteitskrant Groningen en Cursor (Eindhoven).

HOP-correspondent: Jos Dohmen

Doorstroming HBO-ers nu beter geregeld

De universiteiten zijn er betrekkelijk snel in geslaagd om doorstroomprogramma's en verkorte opleidingen aan te bieden aan afgestudeerde hbo'ers. Dergelijke programma's worden mogelijk geacht in 58 studierichtingen; in 46 daarvan zijn ze inmiddels tot stand gekomen.

Deze conclusie trekt de Inspectie Hoger Onderwijs in een woensdag 6 december gepubliceerde verkenning van het aanbod aan doorstroomprogramma's.

Met de invoering van de Harmonisatiewet in juli 1988 hebben de universiteiten de mogelijkheid gekregen om speciale tweejarige doorstroomprogramma's voor afgestudeerden van het hoger beroeps-onderwijs in te richten. Deze hbo'ers kunnen daarmee een doctoraal diploma halen in een studierichting die verwant is aan hun hbo-opleiding. Zij hebben hiervoor maximaal drie jaar recht op inschrijving aan de universiteit.

In januari dit jaar deden de studentenorganisaties nog hun beklag bij de toenmalige minister Deetman over het geringe aanbod aan doorstroomprogramma's. Deetman zegde toen een evaluatie toe, waarna de universiteiten vrij snel met een groot aantal initiatieven kwamen. De Inspectie Hoger Onderwijs, belast met de evaluatie, is tevreden over het tempo waarin dit aanbod tot stand kwam en de omvang ervan.

Volgens de inspectie kan de inrichting van korte programma's voor hbo'ers overwogen worden in 58 universitaire studierichtingen. In 46 daarvan bestaat inmiddels zo'n programma, zo blijkt uit de tussentijdse verkenning. Daarbij gaat het overigens niet alleen om tweejarige doorstroomprogramma's in de zin van de Harmonisatiewet, maar ook om een aantal opleidingen waar de studieduur voor hbo'ers aanmerkelijk verkort wordt via vrijstellingen voor bepaalde vakken. Een vertraagde ontwikkeling doet zich volgens de inspectie voor in de studierichtingen economie en techniek, wat vreemd is omdat zich juist hier een grote verwantschap met hbo-opleidingen voordoet. Maar de ontwikkelingen gaan zo snel, aldus het inspectie-rapport, dat dit beeld morgen alweer veranderd kan zijn. De echte evaluatie van het aanbod zou over enige tijd ondernomen moeten worden. Tevens dient er een inhoudelijke beoordeling van de programma's plaats te vinden, die volgens de inspectie heel goed kan worden uitgevoerd door de bestaande visitatiecommissies. Deze commissies van deskundigen hebben de taak om periodiek het onderwijs op een vakgebied door te lichten. De inspectie constateert dat de universiteiten zelf nogal

ingenomen zijn met de mogelijkheid om dergelijke doorstroomprogramma's aan te bieden. Zij achten dat een bevestiging van het niveauverschil tussen wetenschappelijk en hoger beroeps-onderwijs: voor het overbruggen daarvan is nu ook volgens de wet twee jaar nodig. Kritiek hebben de universiteiten overigens wel op die cursusduur van twee jaar. Zij vinden dat enige differentiatie meer recht zal doen aan de pluriformiteit van het onderwijs, zowel qua inhoud als niveau. In een eerste reactie liet minister Ritzen blijken dat hij niet zo gelukkig is met het accent dat de universiteiten leggen op het niveauverschil met het hbo. Ritzen vindt dat de suggestie moet worden voorkomen dat het hbo een voorbereiding zou zijn op het wetenschappelijk onderwijs. Dat is niet juist, zei hij. Het hoger beroeps- en het wetenschappelijk onderwijs zijn twee verschillende typen onderwijs die beide een complete en afgeronde opleiding verzorgen. Bij de een ligt het accent vooral op de latere beroepsuitoefening en bij de ander op een duidelijk wetenschappelijke component, maar beide zijn volwaardige opleidingssoorten.

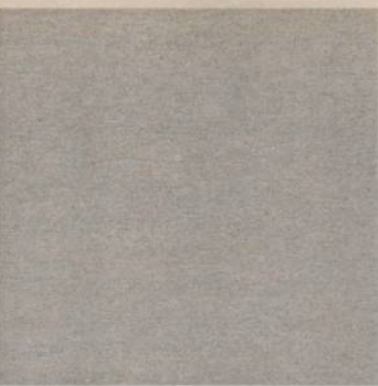
Verder vindt Ritzen het bezwaarlijk dat voor het behalen van een doctoraal diploma via het hbo-diploma zes tot negen jaar studie nodig zijn. Hij noemde dat een 'ondoelmatige leerweg'. Het is volgens Ritzen maatschappelijk gezien niet wenselijk dat overheidsgeld op deze manier wordt onttrokken aan andere onderwijsdoelen. Daarom zou het gebruik van doorstroomprogramma's eerder uitzondering dan regel moeten zijn, aldus de bewindsman.

Minister Ritzen denkt dat dit soort ondoelmatige leerwegen voorkomen kunnen worden door de propedeuse beter te benutten. De propedeuse zou een aangrijpingspunt moeten vormen van begeleiding van en advies over de studiekeuze. Na afloop van de propedeuse zouden studenten in staat moeten zijn om gemotiveerd te kiezen voor doorgaan met de oorspronkelijke studie of overstappen naar een andere studie in hbo of wetenschappelijk onderwijs.

Jos Dohmen/HOP

Eindelijk liep er op 5 december weer eens een Sinterklaas met pietermannen (nou ja, als je goed keek zag je niet alleen mannen) door de gangen van de universiteit. U aangeboden door de dienst Civiele Zaken, die daarmee liet zien dat een gezellige receptie of partij bij hen in vertrouwde handen is.

Koud hè!

Rooie oortjes hadden de rechtenstudenten tijdens de voortgangstoets van donderdag 30 november in de Dousberg. Niet van opwinding over de vragen, maar vanwege de Siberische kou in de overdekte tennishallen. Volgens een van de studenten die zijn autothermometer bij het begin van de toets mee de zaal in had genomen bedroeg de temperatuur bij het begin van de toets 11,5 graden Celsius. Om twaalf uur was die inmiddels opgelopen tot 13 graden. Ook vanuit Sporthal De Heeg, waar vooral economen worstelden met een tentamen statistiek, werd geklaagd over de onderkoeling. Het merendeel van de studenten hield de jas dan ook aan, in enkele gevallen gecombineerd met sjaal en handschoenen. Een student: "Het warme drankje na afloop in de kantine riep een typisch wintersportsfeertje op, een beetje après-ski."

Verantwoordelijk voor de Elfsteden-temperaturen waren volgens de organisatie van de toetsen de zaaleigenaren, met wie inmiddels contact is opgenomen. Volgens een medewerker van de Dousberg, die het zelf ook 'ontiegelijk koud' vond, was er echter sprake van een uitzonderingsgeval: "Normaal gesproken gebeurt zo iets niet en is de zaal goed op temperatuur. Een aantal verwarmingselementen is ongelukkigerwijze pas om acht uur aangegaan, waardoor het om negen uur nog koud was." Overigens worden niet alleen toetsen getroffen door koudegolven: ook tijdens de vergadering van de Universiteitsraad van november kroop het kwik niet boven de twaalf graden. De bestuurders van de universiteit hielden in ieder geval wel het hoofd koel tijdens de verhitte discussies.

Jean Dohmen

NSEM gaat voorlichten

Het kabinet is nog maar net uit de oven of de eerste studentenacties kondigen zich al aan. Vooreerst bewegen die zich nog op het voorlichtende vlak. Volgende week maandag 11 december zullen op alle Maastrichtse HBO-instellingen en op twee universitaire locaties (Jezuïetenklooster en Randwijk) rond het middaguur voorlichtingsbijeenkomsten gehouden. Aan de orde komen de plannen van de nieuwe regering op het terrein van de studiefinanciering (privatisering van de leningen, de prikkels om sneller te studeren), de invoering van de OV-jaarkaart en de maatregel om de inschrijving slechts tot 27 jaar mogelijk te maken. De bijeenkomsten worden georganiseerd door NSEM en passen in de voorlichtingsacties van de landelijke studentenvakbond LSVB.

WB

Gezocht: kamer in het centrum

Een van de plezierigste onderdelen van mijn werk is: er komen. Ik bedoel, 's morgens het gebouw van Randwyck betreden, toegejuicht worden door John, de portier, en dan naar boven, links en rechts groetend en gegroet wordend. Een dagelijkse tractatie is ook het prikbord in het trapportaal, waar elke dag wel weer iets is bijgeprikt, dat ik nog niet had gezien. Deze week bijvoorbeeld:

"Vier Sinterklaas eens in Deventer! ... en als U daar dan toch heen gaat, neem mij dan mee".

Je bent toch meteen geneigd, voor zo'n knul met je Sinterklaaspartijtje naar Deventer te verkassen! Het palet van affiches en advertenties bestuderend, denk ik vaak aan het werk van Ruth Benedict, een Amerikaans cultureel antropologe.

Toen de Amerikanen in de tweede wereldoorlog verslagen waren bij Pearl Harbor en steeds meer terrein verloren op de Japanners, werd Ruth Benedict benaderd door de CIA met de vraag: vertel ons iets over de ware aard van de Japanner, opdat wij onze psychologische oorlogsvoering daarop kunnen afstemmen. Ruth Benedict verzocht haar opdrachtgevers daarop, Japanse kranten en tijdschriften te verzamelen. Dat was niet zo eenvoudig. Duikboten werden gestuurd naar de Japanse kust en manschappen riskeerden hun leven voor het stelen van Japanse Panorama's, Volkskranten en reklameblaadjes. Ruth Benedict destilleerde hieruit de mentaliteit van DE Japanner; diens voorkeuren, normen, waarden en taboes. De CIA achtte haar analyses zeer bruikbaar. Na de oorlog onthulde zij haar techniek en bevindingen in het boek: *the Chrysanthemum and the Sword*. 's Morgens vroeg staar ik als een Ruth Benedict in zakformaat naar de advertenties van Maastrichtse studenten. Vooral de kamerszoekers fascineren mij in hoge mate.

"Bezorg mij een ruim appartement in het centrum van de stad voor minder dan 300 gulden per maand. Beloning, een overheerlijke aardbeientaart"

"Per omgaande gevraagd: ruime kamer in de buurt van het Vrijthof. Als U na maandag reageert, bent U te laat."

"Ik heb je nooit iets misdaan. Waarom zou je mij dus niet helpen? Ik zoek een kamer"

"Twee vitale jongens zoeken keuken en badkamer, ergens in Maastricht"
[Ik heb goed gekeken, een kamer stond er niet bij!]

"Lief meisje, blond haar, blauwe ogen zoekt woning in het centrum van de stad"

Onder deze laatste oproep heb ik geschreven: wat dacht je van de Onze Lieve Vrouwe Kerk? Helaas was dat er de volgende dag weer afgeknipt, hetgeen me teleurstelde. Ik had een commentaar verwacht in de zin van: helaas, ik ben allergisch voor kaarsvet, of: mijn evenbeeld wilde niet samenwonen.

Maar even serieus, welke geest ademen deze smeekbeden nu? Ik zie voor me een bruisend stel naïef optimistische, creatieve, taartbakkende, in badschuim rondspetterende studenten, tot alles bereid, tot alles in staat. Kortom: het soort leerlingen, waar elke universitair docent op zit te wachten. Dat blijkt in zekere zin ook te kloppen. Universitair docenten zitten inderdaad te wachten op onderwijsgroepsleden die niet op komen dagen. Niet voor 100% en ook niet voor 80%.

Hoe kan dat nou? Klopt mijn cultureel antropologische analyse dan van geen kanten? Toch kan ik met de beste wil van de wereld van die pittige kamerszoekers geen gebomeerde, ongemotiveerde, systeem-ondermijners maken. Mijn alternatieve theorie is daarom: wij hebben ze laten barsten. Wij hebben deze humoristische, creatieve geesten nooit een fatsoenlijke kamer bezorgd. Het lieve blonde meisje zit op te keien in de regen te huilen. De twee vitale jongens verpieteren in een kleine wastobbe. Het Sinterklaasfeestje in Deventer is afgelast. En dan vragen we wel om inzet en verrukking waar het om ons onvolprezen onderwijssysteem gaat. En intussen hun ideeën stelen, zoals Roelof, mijn collega, die ook altijd naar dat prikbord staart. Laatst stond van hem een advertentie in De Man van NU:

"Boeiende salonsocialist zoekt flitsende baan bij een milieu-vriendelijk Ministerie van Defensie in het centrum van Europa"

Als hij over een jaar, intussen geheel verbitterd, nog niet aan de bak is, kunnen we hem altijd nog als systeem-ondermijner naar Roemenië sturen.

Yvonne van Leeuwen

BLADEREN

Samengesteld door Bart Brouwers

Schema

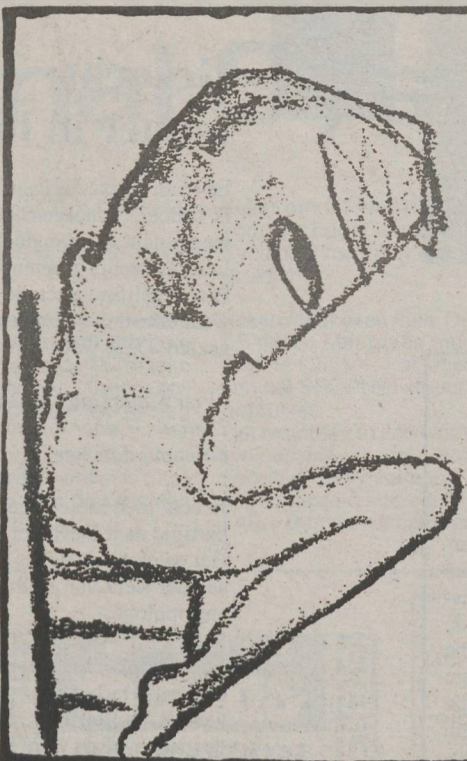
Een ruime meerderheid onder de assistenten in opleiding (aio's) heeft problemen met het studietoelicht. Slechts vijf procent van hen denkt zonder problemen en op tijd te kunnen promoveren. Ongeveer veertig procent denkt wel redelijk op tijd te zijn, maar verwacht wel aanpassingen te moeten maken op de oorspronkelijke planning. De belangrijkste redenen voor de vertraging zijn volgens de aio's een slechte begeleiding, slechte onderzoeksfaciliteiten en een onderzoek dat ingewikkelder blijkt dan het aanvankelijk leek.

(Mare)

Ongelovig

De Vrije Universiteit, vroeger een stevig gereformeerd bolwerk, verliest haar achterban. Uit een onderzoek in 1989 is gebleken dat maar liefst 61% van de eerstejaars studenten zich tot geen enkel geloof voelt aangetrokken. Zes jaar daarvoor was het aandeel van de ongelovigen nog maar 46%. Opvallend is ook dat er inmiddels meer katholieken dan gereformeerden zich bij de VU aanmelden. Tien procent van de eerstejaars is gereformeerd (was 16% in 1983), 23% katholiek. Uit het onderzoek bleek verder, dat evenals in 1983 nog steeds 1 op de 10 Nederlandse studenten voor de VU kiest. De grote concurrent, de Universiteit van Amsterdam, 'pakt' twee keer zoveel studenten, maar ook dat was zes jaar geleden al zo. Al met al geen reden tot paniek, maar wat de bestuurders van de Vrije Universiteit wel ongerust maakt, is het feit dat het aandeel van de Amsterdammers onder de studenten met maar liefst 30% is afgenomen. Wellicht is daaruit ook het afnemende aandeel gereformeerden te verklaren. Daarnaast

(((((GROTE))))))(((VAN DE))))(((((MAN
(DE))))))(((HONGER))))(((((KLEINE))))))

HET VERSCHIL TUSSEN ROEMENIE EN KERSTMIS IS NIET ALLEEN DAT ROEMENIE MEER STILLE NACHTEN HEEFT, MINDER KONINGEN, MINDER PLAATS IN DE HERBERGEN, MINDER PLATTELANDSHUTTEN, MINDER FANS, MINDER ETENTJES EN NOG MEER SPROOKJES.

HET VERSCHIL IS VOORAL DE ZEKERHEID DAT KERSTMIS IN IEDER GEVAL OP 25 DECEMBER

VALT

R&T

voelen de VU'ers zich bijzonder ongemakkelijk bij het verminderende marktaandeel voor twaalf belangrijke studies. Met name letteren loopt klappen op, terwijl de UvA het op dat gebied juist goed doet. (Ad Valvas)

Mandje

"Het Nederlands is zo open als een kroeg en zo lek als een mandje. Er loopt van alles in en uit en eigenlijk weten we nauwelijks wat we hebben, hoe arm of rijk we zijn. Een levende taal die zich niet laat opmeten, maar wel verdringen." Een passage uit een essay van Charles Crombach, Limburger van geboorte en nu werkzaam aan de Landbouwniversiteit in Wageningen. Hij schreef zijn stuk voor een essay-wedstrijd van ECI en bleek een van de drie prijswinnaars. Heerlenaar Crombach verliet zijn Limburgs land al ten tijde van zijn studie en is sindsdien werkzaam geweest als wetenschappsjournalist en -voorlichter, leraar scheikunde en momenteel als hoofd van het Wageningse transferpunt. Een van de thema's in Crombach's essay is de onleesbaarheid van veel vaktijdschriften.

ten. Ofwel: "een goede lezer is tegelijk een potentiële schrijver". (U-blad Wageningen)

Belofte

Op 18 december promoveert de wiskundige en informaticus Frank Dignum aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. En in navolging van de praktijk op zijn faculteit bij het doctoraalexamen, wil Dignum een gelofte afleggen. Die doctoraal-gelofte lijkt een beetje op de 'eet van Hippocrates' voor artsen, zij het dat er geen vaste formulering voor is. De wiskundigen mogen er zelf iets van maken. Dat wilde Dignum bij zijn promotie ook wel, maar de rector van de VU, prof. dr. Datema, heeft er nu al een stokje voor gestoken. Frank Dignum wilde beloven dat hij zijn werk in dienst zal stellen van de mensheid (en dus geen projecten uit eigenbelang uit te voeren of bijvoorbeeld de bewapeningswedloop te dienen). De rector heeft niet met zoveel woorden gezegd dat hij het oneens is met die gedachte, maar wil gewoon "geen precedent scheppen". Officieel is er tijdens de promotieplechtigheid geen ruimte voor een belofte van de promovendus.

"En ik ben op dat punt erg formeel", aldus Datema. (Ad Valvas)

Cum Laude

Ook in Rotterdam was afgelopen week heibel rond een promotie. Prof. dr. A. Heertje weigerde daar zijn handtekening te zetten onder de bul van Heico Kerkmeeester, die cum laude promoveerde. De dissertatie 'Recht en speltheorie, een economisch model voor het ontstaan van staten en recht' bevat volgens Heertje zoveel uitgluijers, dat het predicaat 'Cum Laude' misplaatst is. Een meerderheid in de promotiecommissie was het daar blijkbaar niet mee eens, want Kerkmeeester is toch 'Cum Laude' gepromoveerd. De suggestie van rector Rijnvos om de hele plechtigheid een half jaartje uit te stellen, werd niet overgenomen. En dat is jammer, zegt Heertje. "Als dat wel was gebeurd, had er een proefschrift kunnen liggen, dat de toets der kritiek wél had doorstaan". Nu is de lof niet op zijn plaats. "Er deugde echt niets van", aldus prof. Heertje. (Quod Novum)

à point

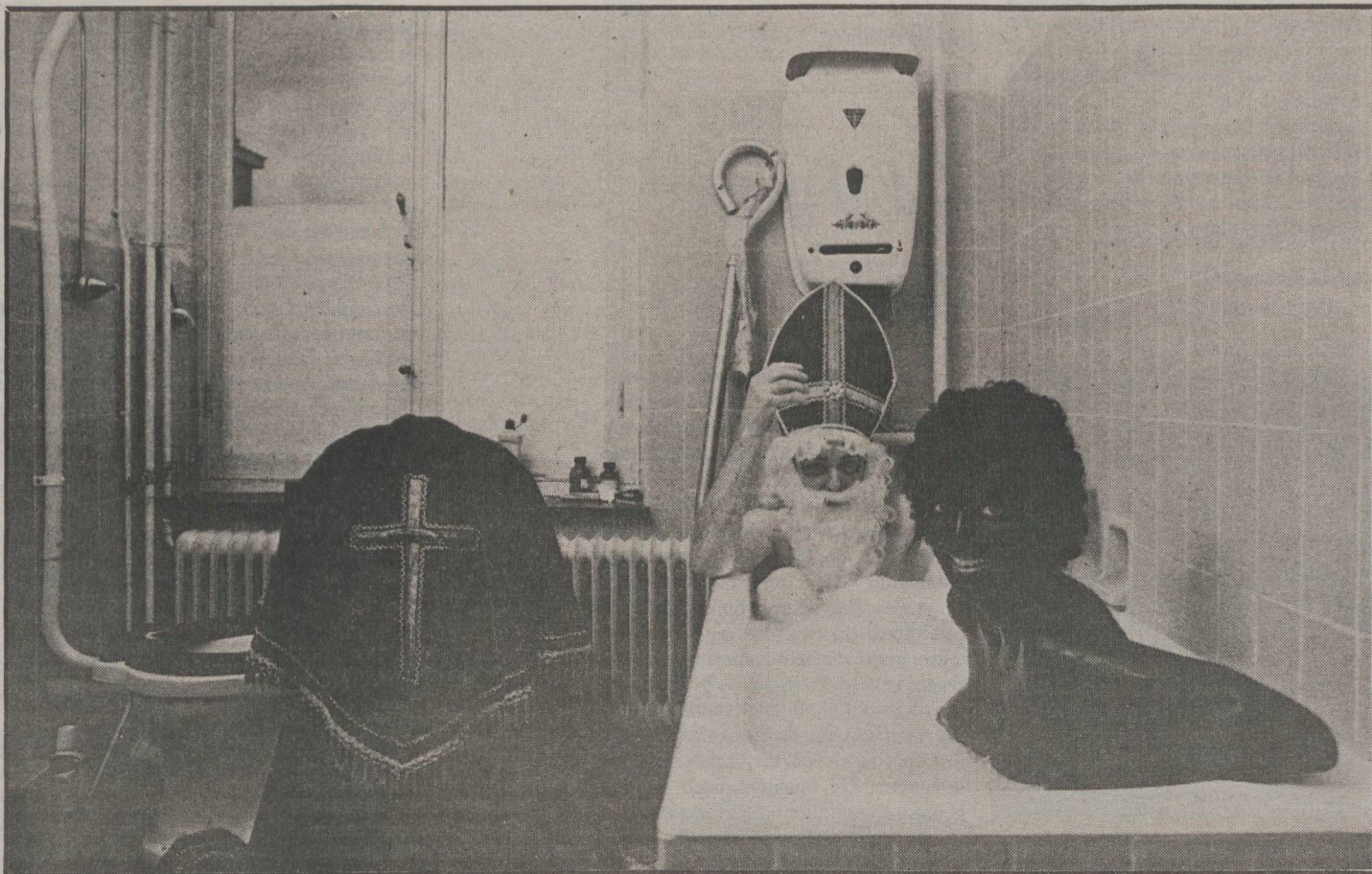
Met de Nieuwe Braafheid onder de studenten is de belangstelling voor de gezelligheidsverenigingen teruggekeerd. De meeste zijn net zo saai als het woord doet vermoeden. Er is er een die regelmatig in het nieuws komt: de club van de corpballen. Zij blijken dan na onverantwoord drankgebruik nachtgebruikt en de buurt overlast bezorgd te hebben. Dat klinkt misschien opwindend, maar deze baldaden zijn niet meer dan geïnstitutionaliseerde pogingen wat afwisseling in een saai bestaan te brengen. Want de corpbal is saai. Hij houdt standarden hoog waarvan de enige bestaansreden is dat zij altijd al bestaan hebben (of waarvan hij meent dat zij altijd al bestaan hebben). De nauwgezetheid waarmee deze gebruiken worden bewaakt zou iedere partij-ideoloog van communistische staten ziek van afgunst maken, zeker in deze tijd. Het gewicht van zijn bemoste gewontes drukt zichtbaar zwaar op de bal. Iedere zwoegende, gaatjesgeschoeide voetstap getuigt daarvan. Dat doet ook zijn uiterlijk: vroeg-grijs en geplooid.

Grijs is ook zijn metgezellin de trut, een vrouwspersoon die er op haar negentiende uitziet als veertig in de hoop dat het omgekeerde ook zal gelden. Iemand die in bescheiden overdaad gehuld gaat: niet alleen een opstaand kraagje aan haar bloes, maar ook nog een sjaltje erin en een parelnoertje erboven. Daaroverheen een geel wollen truitje, het geheel gecombineerd met een rok met twee pijpen, bij voorkeur blauw en geplisseerd, en lange geruite wollen kousen. Het geheel gaat kuis gehuld in een blauwe collegecoat met capuchon en een waas van ranzige poederlucht. "Correct" is nog een opwindende beschrijving voor het uniforme uiterlijk van dit stel, een omschrijving die zij zelf overigens als het grootste compliment zouden beschouwen.

Ergert u zich aan al die corpballen en truten? Niet doen. Gebruik ze liever als inspiratie op een saai dag, wanneer u echt niet meer weet wat u eten moet. Meng 1 pond gehakt met een ei of wat olie en een of twee verkrumelde beschuiten. Het mengsel moet stevig zijn maar toch goed plakken. Kruid het met peper, zout en wat verkrumelde blaadjes salie. Kook vier liefst kleine eieren hard, pel ze, en boetseer er een omhulsel van gehakt omheen. In iedere bal zit een ei. Voorzichtig bakken in olie of boter, of frituren. In dat geval paneert u de ballen eerst in beschuikruim. Serveren met hete aardappelen en trutti frutti. Matig u echter. Zo'n individuele bal is nog wel te genieten; maar meerdere tegelijk gaan tegenstaan. Toegegeven, deze maaltijd is de geïncarneerde saaiheid. Maar correct, dat wel.

© August Magirus

Cosa di Franco

Niets menselijks is de goedheilig man vreemd

Vakgroep Gezondheidsvoorlichting -en opvoeding
ontwikkelt rookpreventieproject voor middelbare scholen

'OVER TIEN JAAR IS DIT SOORT PROGRAMMA'S GEMEENGOED'

Rookgedrag bij jongeren wordt goeddeels bepaald door de behoefte 'trendy' te willen zijn. Rokende scholieren worden door hun klasgenoten nog steeds gezien als zelfverzekerde en actieve types, terwijl hun niet rokende collega's eerder in de categorie saai, degelijk en een tikkeltje ouderwets vallen. Bij de vakgroep gezondheidsvoorlichting- en opvoeding werd een lessenspakket bedacht dat jongeren op het niet-roken pad moet houden. Projectleider Hein de Vries verwacht volgende week donderdag te promoveren op zijn onderzoek naar dit Rookpreventieproject (ROP). De resultaten zijn hoopgevend: in de experimentele groep steeg het aantal rokers binnen een jaar met 4.8 procent, tegen 12 procent landelijk. De vraag van scholen om het programma te mogen gebruiken is groot, maar geld voor verdere distributie ontbreekt.

"Roken is voor jongeren vaak trendy" (foto Franco Gori)

Doel van het programma is rookpreventie bij dertien- en veertienjarigen. In vijf lessen moeten scholieren gaan inzien welke psychosociale invloeden een rol spelen bij hun rookgedrag en welke argumenten er zoal tegen roken zijn aan te voeren. Bovendien oefenen ze de vaardigheden om een aangeboden sigaret af te kunnen slaan. Scholieren worden zelfs uitgenodigd om à la Weight Watchers hun niet-roken intenties publiek te maken, bijvoorbeeld door een aankondiging in het schoolblad. Een dergelijke verklaring verplicht de scholier en maakt hem beter resistent tegen de voortdurende verleiding op het schoolplein en in de disco.

Peer-leader

Nieuw is de didactische component van het programma. De lessen worden telkens met hulp van een videoband geïntroduceerd en geïllustreerd. Daarnaast vinden klassikale activiteiten plaats, naar Amerikaans voorbeeld onder leiding van zogenaamde 'peer-leader': door leerlingen zelf gekozen, niet-rokende klasgenoten. In de lesvideo's figureren scholieren en vlotte oudere adolescenten, waarmee de jongeren uit de doelgroep zich kunnen identificeren. De promovendus speelt zelf óók een rol, daartoe met jeugdig kapsel en Mickey-mouse t-shirt tot zijn jongere broertje getransformeerd.

"Zeventig tot negentig procent van de jongeren die zich een paar keer laten overhalen om te roken, raakt blijvend verslaafd", waarschuwt 'scholier' Hein tegen de 'uitprobeer-valstrik'. De cijfers bewijzen zijn gelijk: negentig procent van alle scholieren probeert wel eens een sigaret. Negentien tot zesentwintig procent van de adolescenten van veertien jaar rookt regelmatig. We moeten af van het imago dat rokers een rebellerende club zijn, vindt de Vries:

"Geen mens haalt het in zijn hoofd om bij windkracht tien en terwijl de boot slagzij maakt, rustig een sigaret op te steken. Toch wordt dat beeld in de reclame neergezet. Het is ontzettend belangrijk om óók niet-roken nadrukkelijk in verband te brengen met leuke dingen." Hij noemt als voorbeeld de Engelse Smokebusters, een club niet-rokende jongeren die gezamenlijk allerlei activiteiten ontplooiën. De lesvideo's laten óók zien welke alternatieven er zoal bestaan, al wordt het softe imago van de niet-rokers een enkele keer juist bevestigd. Een heel erg aardige jongen vertelt dat hij nog nooit een sigaret heeft gerookt en dat ook niet nodig heeft om tóch op te vallen: hij heeft immers zijn jojo. Maar na de eerste les zijn dergelijke al te schoolse boodschappen weggelaten.

Heilig

Het lesprogramma blijkt effectief, al zijn de resultaten per schooltype verschillend. Leerlingen van het lager beroeps-onderwijs (lbo) werden minder vaak regelmatige rokers; leerlingen van mavo, havo en vwo probeerden minder vaak een éérste sigaret. De Vries vermoedt dat in de laagste klassen van dit laatste schooltype nog nauwelijks gerookt wordt, zodat het lesspakket aan effect verliest. Binnen de vakgroep GVO wordt inmiddels gewerkt aan een vervolgproject, dat beter is afgestemd op iets oudere scholieren. Rookpreventie moet überhaupt een vast onderdeel van het curriculum op middelbare scholen worden, vindt De Vries. "Niet omdat we gezondheid als een heilig principe willen uitdragen, maar wél omdat je gezondheid net zo aan de man moet brengen als ongezondheid. We willen mensen laten zien dat ze kunnen kiezen voor gezond leven. Nu slaat de publicitaire balans toch door naar ongezonde producten."

Over belangstelling van de potentiële afnemers valt niet te klagen. Van de ongeveer vijftig scholen die zich aanmelden om in het onderzoek te mogen participeren, konden er maar zestien worden aangenomen. En nog steeds melden zich scholen met de vraag het programma te mogen gebruiken. Geld voor verdere distributie ontbreekt echter, zowel bij het project, bij de scholen als bij de in aanmerking komende instanties voor gezondheidszorg. De Nederlandse Kankerbestrijding heeft wel subsidie gegeven voor het onderzoek, maar niet voor de verspreiding van het lesspakket. De Stichting Volksgezondheid- en roken legt tot dusverre haar prioriteit vooral bij de massamediale aanpak en stelt zich bovendien nogal terughoudend op omdat ze geen rol heeft gespeeld bij het ontwikkelen van het project, hoewel besprekingen gaande zijn.

De Vries: "Voor de toekomst en continuering van dit soort programma's is het heel belangrijk om samen te werken met de relevante instanties. In ons geval was dat niet mogelijk, omdat er bij de stichting toch veel scepsis bestond over de mogelijke effecten, terwijl ik had gedacht dat iedereen zou staan te juichen. Het is nogal demotiverend als een toch maatschappelijk relevant onderzoek in deze fase vast te zitten. Toch blijf ik optimistisch geloven dat een dergelijk programma over tien jaar gemeengoed zal zijn."

Campagnes tegen roken moeten deel uitmaken van een nationaal preventieplan, meent De Vries. Momenteel rookt veertig procent van alle adolescenten tot 24 jaar. In het jaar 2000 wil de overheid rookgedrag reduceren tot twintig procent (Nota 2000, 1986). Die doelstelling, meent De Vries, is met het huidige beleid nauwelijks haalbaar of geloofwaardig.

Emely Nobis

Voor effectief gezondheidsbeleid nog te weinig ruimte

"Iedereen erkent dat voorkomen beter is dan genezen, maar vervolgens gebeurt er niets. Als je dan gaat vragen aan de instanties die iets aan preventie moeten doen waarom er niets gebeurt, dan steken ze de beschuldigende vinger altijd naar elkaar uit. En sommige organisaties zijn ronduit cynisch: ach, die preventie, dat willen de mensen helemaal niet. Ik heb hier eens iemand horen beweren dat het wel erg pretentius is te willen strijden tegen domheid, luiheid en gulzigheid. Dat is wat platvoers uitgedrukt, maar er zit veel waarheid in".

Vandaag, twee maanden na het behalen van de Edmond Hustinxprijs voor jonge veelbelovende wetenschappers, promoveert Evelyne de Leeuw van de vakgroep Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding op het proefschrift 'Health Policy, an exploratory inquiry into the development of policy for the new public health in the Netherlands'. In dat boek beschrijft zij de pogingen van de Nederlandse overheid om een gezondheidsbeleid van de grond te krijgen en onderzoekt zij waarom dat niet zo wil lukken. Haar antwoord is dat er niet genoeg druk vanuit de samenleving komt om het succes van 'gezondheidsbevorderend beleid' te garanderen. Dat is haar gebleken uit een reconstructie van de slappe discussie rond de 'Nota 2000', het stuk waarmee de overheid in 1986 voor de dag kwam om een aanzet te geven voor een beleid dat meer gericht was op het voorkomen dan het genezen van gezondheidsproblemen, die te beïnvloeden zijn door menselijk gedrag.

"Het zou toch niet moeilijk moeten zijn een behoorlijk gezondheidsbeleid te ontwikkelen, als je bedenkt dat in iedere enquête naar 'de belangrijkste dingen in het leven' de gezondheid met stip bovenaan staat. Maar niemand gedraagt zich daarnaar", bedenkt Evelyne de Leeuw. "De patiëntenorganisaties die ik ondervraagd heb over hun bereidheid om mee te doen aan een meer preventief gericht beleid vinden dat wel een interessante zaak, maar zij houden zich toch liever bezig met zaken als een betere rechtspositie voor de patiënt. Ik ben met twee mensen van de Landelijke Huisartsenvereniging gaan praten en onder het kettingroken vertelden die me dat preventie geen zak hielp en dat de mensen zich er niet voor interesseerden. Ook de financiers waren reusachtig sceptisch en de organisatie van verzekeraars, de KLOZ, liet weten dat men eventueel wel geïnteresseerd was om preventie in het pakket op te nemen als daar een markt voor bleek te bestaan. Alleen de ziekenfondsen waren positief. Die vonden dat, als er een basisverzekering komt, er best een aantal collectieve voorzieningen meeverzekerd kunnen worden, die op preventie gericht zijn in plaats van zorg. De houding van de professionals in de gezondheidszorg, vooral de artsen dus, zou je het beste kunnen omschrijven als: men hult zich in een welwillend nietsdoen. Hun grote organisaties als de KNMG of de LSV zeggen dat ze best willen meewerken aan een gezondheidsbeleid, maar dan moet de overheid hen eerst laten zien waar voor hen de voordelen liggen. Dat is in het beste geval de stemming: we erkennen het maatschappelijk nut, maar voordat wij er iets aan doen, moet ons eerst duidelijk gemaakt worden wat we ermee kunnen winnen."

Dus moet er maar eens met alle betrokkenen, zowel vanuit de hoek van de aanbieders als van de consumenten, gepraat worden, vindt De

Evelyne de Leeuw
(foto Franco Gori)

Leeuw. "Er valt hen heus wel iets te bieden om ze harder te laten lopen voor een gezondheidsgericht beleid. Je moet die organisaties niet iets gaan opdringen waar ze niet voor toegerust zijn en ook niet de indruk wekken dat je ze iets wilt afpakken. De zorgfunctie blijft intact, je komt alleen om de preventie te versterken. De belangengroepen moet duidelijk gemaakt worden wat ze winnen als ze meedoen. Misschien denken ze dan eerst aan geld, maar er zijn nog andere mogelijkheden. Je kunt denken aan statusprikkels zoals het betrekken van een organisatie bij overleg of je kunt denken aan het versoepelen van de financiering. Daar kun je heel wat mee bereiken zonder dat het geld hoeft te kosten".

Nu de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid in aantocht is, zal er zeker meer aandacht komen voor een gezondheidsbeleid, verwacht De Leeuw. "Er zal op lokaal niveau via de GGD's meer op het gebied van preventie gebeuren en zo zal duidelijk worden dat gezondheidsbeleid weinig met zorg en alles met milieu, hygiëne of sociale omstandigheden te maken heeft. Daardoor komt die GGD in contact met bijvoorbeeld de sociale dienst of de milieupolitie. Er is nu een groot onderzoek aan de gang naar de omstandigheden die de gezondheid bedreigen en waar je invloed op kunt uitoefenen. Kanker bijvoorbeeld is voor een groot deel het gevolg van controleerbare oorzaken als leefstijl of teveel zonnen. En verder weten we dat er een correlatie is tussen levensverwachting en sociale status: tussen de hoogste en laagste status zit een verschil van zeven jaar."

Een goed voorbeeld van hoe er met weinig middelen goede prikkels zijn te geven voor een actief gezondheidsbeleid ziet Evelyne de Leeuw in de oprichting van het netwerk van 'Gezonde Steden'. "De overheid heeft daar twee ton in gestoken om folders te verspreiden en de reacties zijn geweldig. Daar liggen zeker grote mogelijkheden". Maar zolang er geen doorbraak komt in de starre verhoudingen binnen de gezondheidszorg, zal er weinig terecht komen van een effectief gezondheidsbeleid, dat enigszins te vergelijken valt met de aandacht voor het zorgbeleid, is de pessimistische conclusie van De Leeuw.

Jacques Herraets

Wat Crombag werkelijk zei over echtscheiding en kinderen

Niet waar de kinderen bij zijn ...

Zelfs thuis kreeg hij van vrouw en dochter de wind van voren. Prof. Hans Crombag haalde in veelvoud de landelijke pers na opzienbarende uitspraken over de ongewenstheid van echtscheiding als er jonge kinderen bij betrokken zijn. Genuanceerdheid is echter niet altijd de sterkste kant van alle media, zodat de visies van Crombag, die inderdaad voor een pittige uitspraak gewoonlijk zijn hand niet omdraait, deze keer wel erg onprofessoraal over het voetlicht kwamen. Wat heeft hij nu eigenlijk echt gezegd op dat Amsterdamse congres over "Het recht of het belang van het kind"?

Hieronder volgt een (door de redactie sterk bekorte) weergave van zijn eigen tekst. Co-auteur was Wendelien Elzinga, universitair docent bij de vakgroep privaatrecht.

Echtscheiding wordt blijkbaar niet meer gezien als een maatschappelijk kwaad. Toch is er alle reden toe om daar anders over te denken. Onder personen die in een echtscheiding verwickeld zijn of kort tevoren zijn geweest, constateren onderzoekers een aanmerkelijk verhoogd risico op psychiatrische en somatische stoornissen, een verhoogd aantal zelfdodingen en verkeersongevallen en meer alcoholisme en crimineel gedrag. Het recente Nederlandse gegeven dat de levensverwachting van gescheiden mensen lager is dan van zowel gehuwden, als van verweduwen en ongehuwden, bevestigt voor ons land de Amerikaanse gegevens. Al deze gegevens hebben alleen betrekking op de echtelieden zelf en laten de prijs die hun omgeving moet betalen buiten beschouwing. Toch menen wij alleen al op grond van deze gegevens te moeten concluderen, dat echtscheiding een maatschappelijk kwaad van de eerste orde is, waarvan de ernst onderschat wordt.

Statistische gegevens laten zien, dat in twee-derde van de gevallen van echtscheiding minderjarige kinderen aanwezig zijn. Jaarlijks gaat het in ons land om zo'n dertigduizend kinderen, wier in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gearandeerde recht op "family life" door de beslissing van hun ouders wordt aangetast.

Is echtscheiding aanvankelijk voor alle betrokkenen een traumatische ervaring, op langere termijn zijn het vooral de kinderen die de slachtoffers zijn. Maar als ieder ander heeft een kind recht op gezinsleven.

Wat daar precies onder moet worden verstaan, is uit de tekst van art. 8 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden niet zonder meer duidelijk. Het gezin wordt "de fundamentele en natuurlijk groepseenheid van de maatschappij" genoemd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten laat zich in dezelfde zin uit. De preambule van het onlangs (maart 1989) in tweede lezing vastgestelde Ontwerp-Verdrag over de Rechten van het Kind is daar, wat kinderen betreft, nog duidelijker over: "The family, as the fundamental group of society and the natural environment for the growth and well-being of all its members and particularly children, should be afforded the necessary protection," en erkent dat "the child, for the full and harmonious development of

his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding."

Rechten van het kind

Het is onduidelijk welke feitelijke consequenties men zou moeten verbinden aan het standpunt, dat echtscheiding een schending van de rechten van erbij betrokken minderjarige kinderen betekent. Zou men bij aanwezigheid van minderjarige kinderen echtscheiding in principe moeten verbieden? En zou men minderjarige kinderen dan de middelen moeten geven om een scheidingsbesluit van hun ouders voor de rechter aan te vechten en om een verbod te vragen? Dat lijken onpraktische gedachten, waarvoor nauwelijks een maatschappelijk en politiek draagvlak verwacht mag worden. In plaats daarvan geven wij kinderen inspraak over gezag en omgang na echtscheiding.

Maar vaak gaat het mis met het omgangsrecht, zeker voor kinderen.

Een van de meest in het oog springende uitkomsten van Amerikaans onderzoek is, dat het verlies van het contact met de niet-verzorgende ouder, in de meeste gevallen de vader, het meest traumatische aspect van echtscheiding voor kinderen is.

Ondanks omgangsregelingen gaat in 40% van de gevallen op langere termijn het contact tussen vader en kind verloren. Het waren vooral deze onderzoeksresultaten die in de Verenigde Staten een beweging deden ontstaan, die pleitte voor gezamenlijk gezag ofwel co-ouderschap na echtscheiding. Het was de bedoeling een arrangement te vinden, waarin het contact met beide ouders ook na de scheiding zoveel mogelijk in stand blijft. In 1984 opende de Nederlandse Hoge Raad de mogelijkheid van gezamenlijk ouderlijk gezag na echtscheiding. Inmiddels wijzen de ervaringen uit dat

een vrijwillig aangegane co-ouderschapsregeling leidt tot aanmerkelijk minder conflicten dan voogdijregelingen en onvrijwillig opgelegde co-ouderschapsregelingen.

Dat lijkt op het eerste gezicht een bevestiging in te houden van de wijsheid van de Nederlandse rechter, die immers co-ouderschap aan de voorwaarden van gezamenlijk verzoek en goede onderlinge verstandhouding van de ouders bindt.

Frivool

Vrijwillig co-ouderschap na echtscheiding lijkt derhalve een conflictverminderend effect te hebben. Het lost echter het probleem van kinderverdriet ten gevolge van echtscheiding maar voor een klein deel op nu blijkt dat slechts in een kleine minderheid van de gevallen van de door de Hoge Raad geopende mogelijkheid gebruik wordt gemaakt. Voogdij-regelingen zijn nog steeds regel en het verdriet van kinderen om het verlies van contact met de niet-verzorgende ouder is daarom evenzeer regel. En dat brengt ons terug bij de al eerder opgeworpen vraag of in geval van de aanwezigheid van jonge kinderen niet toch een beperking van het massaal en af en toe wellicht frivool gebruikte recht van echtscheiding geboden is. Zou aan echtparen met kinderen van, zeg, jonger dan twaalf jaar het recht van echtscheiding als regel niet ontzegd moeten worden met als argument dat onder die omstandigheden het recht van jonge kinderen op gezinsleven moet prevaleren? Op die regel zouden dan uitzonderingen gemaakt kunnen worden als het belang van het kind daardoor meer geschaad dan gebaat zou worden of wanneer van echtelieden in redelijkheid niet verwacht mag worden dat zij nog langer gehuwd blijven. Daarvan zou in onze ogen sprake zijn in geval van alcoholisme, drugsgebruik, en lichamelijk of geestelijke geweldpleging. Laat ons over die mogelijkheid, waarvan de tegenwoordigheid ons natuurlijk niet ontgaat, eens speculeren.

Nederlandse gegevens laten zien dat de stijging van het aantal echtscheidingen in ons land pas inzet in 1965 en dat is het jaar waarin de Algemene Bijstandswet van kracht wordt. Het is daarom geen onredelijke hypothese dat voordien een aantal huwelijken in stand bleef omdat echtscheiding financieel onmogelijk was. Maar de stijging gaat daarna door, in de zeventiger jaren zelfs versneld. Wat veroorzaakte die blijvende toename? Nam het aantal ongelukkige huwelijken plotseling toe? Dat zou kunnen. Wellicht ging men hogere eisen stellen: waar men voorheen mee moest en kon leren leven, leek nu niet langer verdraaglijk. Een dergelijke verandering van aspiratieniveau zou, ceteris paribus, tot subjectief minder huwelijksgeluk kunnen leiden. Of was de oorzaak dat het maatschappelijk taboe op en dus de sociale prijs van echtscheiding minder groot werd? We kunnen slechts aan de bittertafel speculeren over een maatschappelijke ontwikkeling, die voor de psychosociale gezondheid catastrofale gevolgen heeft.

Leefbaarheid

Wellicht kunnen wij daaruit een les leren nu zich een ontwikkeling in tegengestelde richting voordoet: het absolute en relatieve aantal echtscheidingen is sinds 1985 gedaald. Twee hypothesen zijn mogelijk. De eerste is dat het subjectief gevoelde huwelijksgeluk van velen is toegenomen, doordat men zijn aspiratieniveau weer heeft verlaagd: wat voorheen onverdraaglijk werd geacht, ziet men nu als iets waar men mee moet en kan

leren leven. De tweede hypothese houdt een herleving van het maatschappelijke taboe op echtscheiding in. De eerste hypothese lijkt ons waarschijnlijker dan de tweede. Wellicht zijn velen, door eigen en in ieder geval andermans ervaring wijzer geworden, de prijs van echtscheiding duidelijker gaan zien en bij gevolg minder hoge eisen gaan stellen aan het eigen huwelijksgeluk. Wellicht is men meer bereid tot aanpassing, tot het treffen van een arrangement dat, zo niet geluk, dan toch leefbaarheid verzekert. Dat is wat nog onlangs Beatrijs Ritsema veronderstelde: "Het gaat er om dat er een modus vivendi is ontstaan, waarin de betrokkenen in gemoede op elkaar kunnen rekenen zonder elkaar dwars te zitten."

Dat zou geen nieuw verschijnsel zijn, want hoe gingen onze (groot)ouders om met een niet (meer) zo gelukkig huwelijk? Velen van hen bleven bij elkaar, om financiële redenen, uit menselijk opzicht of vanwege de kinderen.

Men kan zich een leefbaar arrangement voorstellen, waarbij partijen elkaar buitenshuis de ruimte geven en waarbij binnenshuis een werkbare orde van de dag heerst. De hedendaagse levensstijl, waarbij beide echtelieden werkzaamheden buitenshuis verrichten, vertoont in menig opzicht gelijkenis met wat ons voor ogen staat.

Wat wij aannemelijk proberen te maken is, dat een tijdelijk verbod op echtscheiding voor ouders van jonge kinderen, uitzonderingen daargelaten, niet zulke draconische gevolgen hoeft te hebben als sommigen misschien denken. Wellicht zijn er in veel gevallen tijdelijke arrangementen tussen echtelieden mogelijk, waaronder het recht van jonge kinderen op gezinsleven voorrang kan krijgen. De klakkeloze wijze waarop thans sommige ouders voorrang lijken te geven aan eigen recht of wens, draagt sporen in zich van het recht van de sterkste.

'Uitgestelde echtscheiding'

Toch pleiten wij nu niet zonder meer voor een dergelijk verbod. Waar wij voor pleiten is een poging om te onderzoeken of dergelijke arrangementen thans reeds op enige schaal voorkomen en hoe zij dan in elkaar steken. De laatste jaren scheidt enkele duizenden echtparen per jaar minder dan nog maar kort geleden. Het is niet onwaarschijnlijk dat onder thans nog gehuwden er vele echtparen zijn, die op enig moment in het niet zo verre verleden scheiding overwogen en bespraken, maar niet hebben doorgezet. Wellicht is een redelijk aantal van dergelijke echtparen op te sporen en te onderwerpen over de wijze waarop zij hun problemen hebben opgelost. Aldus wordt het mogelijk de hypothese te toetsen dat het dalende aantal echtscheidingen inderdaad te wijten is aan een toenemende bereidheid van echtelieden om niet gelukkig huwelijken met behulp van accommodatie in stand te houden. Dergelijk onderzoek zou ons tevens een beeld geven van wat zulk een 'uitgestelde echtscheiding' bij echtparen en hun jonge kinderen teweeg zou brengen. Het zou ons tenslotte, ongeacht de uitkomst, ook verlossen van het, in onze ogen niet ongerechtvaardigde, verwijt dat wij in de huidige echtscheidingspraktijk de rechten van weerloze kinderen achterloos schenden.

Hans Crombag,
Wendelien Elzinga

Obse
AZM
na ti
"A
OI
Toen
tie in
Sint
aanb
bedo
geve
vastg
ten,
Ann
zom
mers
privé
van
voor
vond
mini
en z
slote
zieke
Rijk
men
prob
dure
lost
were
Eind
van
te li
afko
het
wer
het
enke
ten r
raar
was
een
die
'Wa
blijf
Ik tr
ze,
met
iets
de z
waa
Ma
nog
mor
te v
teit
voo
mak
de f
er n
kre
een
Afk
Ma
ster
Ma
ben
het
kre
spr
van
voc

AZM-directeur Verhey vertrekt na tien roerige jaren met pensioen

"ALS ZE VOOR MIJ EEN MONUMENT WILLEN OPRICHTEN, DOEN ZE DAT MAAR OP HET KERKHOF"

Vrijdag 7 december verlaat de directeur van het Academisch Ziekenhuis Maastricht, drs. Jef Verhey, de plek vanwaar hij tien jaar lang heeft moeten knokken om van het stadsziekenhuis Annadal een academisch ziekenhuis te maken. Hij is vorige maand 65 jaar geworden en die leeftijd heeft hij bijna twee jaar te vroeg bereikt om nog te kunnen zetelen in de directiekamer van het nieuwe ziekenhuis op Randwyck, dat immers pas in 1991 wordt opgeleverd. Verhey vindt het niet zo erg dat hij dat niet meer als directeur mag meemaken, ofschoon de totstandkoming van dat gebouw zo'n beetje zijn levenswerk is. "Ik ben een beetje een ouderwetse man, die liever in een kamer zit waar de ramen open kunnen en waar de lucht niet uit een machine komt. Maar ze hebben me beloofd dat ik een uitnodiging krijg voor de opening".

Toen Verhey tien jaar geleden zijn functie in Maastricht aanvaardde, bood het Sint Annadalziekenhuis een desolate aanblik. Het academiseringsproces, bedoeld om de universiteit een plaats te geven in het ziekenhuis, was volledig vastgelopen. De Maastrichtse specialisten, die gewend waren het koninkrijk Annadal alleen te hebben, wilden niet zomaar plaats maken voor de nieuwkomers van de universiteit. Als zij hun privé-praktijk moesten opgeven terwille van de academisering, moesten ze daarvoor een schadevergoeding ontvangen, vonden zij en met hen de toenmalige minister van onderwijs Van Kemenade en zijn staatssecretaris Klein. In 1975 sloten het rijk en de directie van het ziekenhuis de beruchte overeenkomst Rijk-Annadal die in plaats van problemen op te lossen voortdurend nieuwe problemen opriep. Het zou nog tot 1986 duren voordat die allemaal waren opgelost en het ziekenhuis de academische wereld mocht betreden.

Eind jaren zeventig was de ontwikkeling van het ziekenhuis praktisch stil komen te liggen, terwijl de conflicten over de afkoopsommen en de zeggenschap in het ziekenhuis dankbaar door de pers werden uitgesponnen. De reputatie van het ziekenhuis denderde achteruit. In enkele jaren tijd daalde het aantal patiënten met dertig procent. De eerste hoogleraar die van buiten werd aangetrokken was professor Co Greep. "Ik had eerst een paar mensen vooruit gestuurd, maar die belden me op met de boodschap: 'Waar we nu toch terecht gekomen zijn... blijf waar je bent, kom niet hier naar toe!' Ik trof inderdaad een reddeloze, redeloze, radeloze toestand aan, al moet ik meteen zeggen dat de patiënten er nooit iets van gemerkt hebben. Er bestond bij de zittende specialisten een grote argwaan tegen die nieuwe mensen die naar Maastricht werden gestuurd, Hollanders nog wel! Die mensen waren gewend 's morgens rustig te werken en 's middags te vissen. En daar kwam ineens die faculteit aan met uitgerekend iemand als Greep voorop, die er een bedrijf van wilde maken waar 's avonds op tijd de stop op de flessen ging. Ze wisten niet eens wat er met hun salaris ging gebeuren. Daar kregen ze angstvisioenen van, terwijl ze een vis van de haak zaten te halen."

Afkoopsommen

Maastricht was in last en er kwam een sterke man uit Leiden. Drs. Jef Verhey, Maastrichtenaar van geboorte en tot zijn benoeming in Maastricht directeur van het Academisch Ziekenhuis Leiden, kreeg de opdracht het academiseringsproces uit het slop te halen en de bouw van een nieuw academisch ziekenhuis voor te bereiden. Van het grootste en

Verhey: 'Minister Pais vond Maastricht een vergissing, die zo klein mogelijk gehouden moest worden' (foto Franco Gori)

oudste ziekenhuis van Nederland stapte hij over naar een academisch ziekenhuis in spe waar de specialisten vechtend door de gangen rolden en waar de vraag óf er wel een nieuw ziekenhuis moest komen, niet eens duidelijk beantwoord was. "Ik kon wel begrijpen dat die specialisten het moeilijk hadden met de academisering", zegt Verhey. "Het zal je ook maar gebeuren dat je hier in het ziekenhuis gevestigd bent met een riant inkomen en ze zeggen dan tegen je: schaal twaalf is al heel mooi. Klein en Van Kemenade hadden hen beloofd dat hun praktijken afgekocht zouden worden en dat zij een bepaald inkomen zouden houden. Maar de overeenkomst Rijk-Annadal was daar niet duidelijk over en bovendien waren er een stel brieven rond die kwestie geschreven waarin telkens een andere interpretatie gegeven werd. Ik denk dat als de specialisten toen meteen hadden doorgetast, de zaak sneller zou zijn opgelost. Maar dat is blijven slepen en toen minister Pais aan het bewind kwam heeft die gevraagd wat die afkoop zou kosten. 'Twaalf miljoen gulden? In geen twaalf miljoen jaar!' heeft hij toen gezegd. Pais vond 'Maastricht' een vergissing waarvan de schade zo beperkt mogelijk gehouden moest worden. Nou ja, toen hij een borstbeeld kreeg en eenmaal in Luxemburg zat, sprak hij natuurlijk anders, maar vóór die tijd dacht hij er zeker zo over". Het eind van het liedje was dat het rijk

zeven jaar later toch bijna twaalf miljoen gulden kwijt was aan de afkoop, maar volgens Verhey zou dat bedrag veel hoger zijn uitgevallen als er meer specialisten meteen na het afsluiten van de overeenkomst rijk-Annadal in 1975 waren gaan procederen. "Een paar specialisten hebben dat gedaan en die zijn er goed uitgesprongen. Maar de rest heeft tenslotte genoeg genomen met vijfenzeventig procent van de afkoopsom, die in 1975 was overeengekomen, zonder rente en zonder indexering. Die hebben eigenlijk maar de helft gekregen van wat de eersten gehad hebben, die er snel bij waren. Ik heb het geweldig op prijs gesteld, dat ze daarmee toch akkoord gingen. Ze zijn wel eens afgeschilderd als geldwolven, maar dat is echt niet het geval geweest. Ik heb ook nooit de indruk gehad dat de patiëntenbelangen eronder leden. Al die problemen rond de academisering en de ruzies hebben ons veel patiënten gekost, maar die zijn in Heerlen of in Sittard ook prima behandeld, denk ik".

Surséance

In 1980 vestigde Verhey op zeer bijzondere wijze de aandacht op een ander aspect van het vastgelopen academiseringsproces: de desolate financiële situatie van het ziekenhuis. Het ministerie van onderwijs wilde geen cent voor de academiseringskosten overmaken, zolang het ziekenhuis geen duidelijke cij-

fers kon geven over de werkelijke kosten van het academische werk dat daar verricht werd. Daardoor ontstond een geweldig deficit, en dat terwijl het ziekenhuis bezig was een nieuwe vleugel te bouwen. Behalve de aannemer kreeg een groot aantal leveranciers de rekeningen niet meer betaald. De huisbankier van het ziekenhuis, de NMB, begon moeilijk te doen toen de schuldenlast van het ziekenhuis boven de honderd miljoen gulden uitsteeg. Toen niemand bij het ministerie bereid bleek daar iets aan te doen, kondigde Verhey aan dat Annadal op 1 augustus 1980 surséance van betaling zou aanvragen als voor die dag geen toezegging van het ministerie was binnengekomen dat het academiseringsgeld zou worden overgemaakt. Volgens Verhey was er geen andere keus: "Als we een gewoon bedrijf waren geweest, had de bank waarschijnlijk zelf surséance aangevraagd, maar in dit geval hadden ze iets anders bedacht, wat voor ons hetzelfde resultaat had als een surséance. De directeur van de bank begon onze betalingsopdrachten te beoordelen, zo van: die en die krijgen geld, maar die anderen moeten nog maar even wachten. In feite was de directeur van de NMB op onze stoel gaan zitten. En op een gegeven moment dreigde de aannemer de zaak plat te leggen, omdat hij geen geld meer kreeg van de bank. Toen moest de zaak maar eens wakker geschud worden. De commissie-Van Campen was al een

heel eind klaar en de gevraagde cijfers lagen er, maar Pais voelde er weinig voor ons te betalen. Toen hebben we maar naar een fors middel gegrepen en dat heeft gewerkt, want één dag voor het verstrijken van de termijn kreeg ik een telefoontje van het ministerie dat de garantie rond was voor een lening. Het had dus geholpen".

Vertrouwen terug

Volgens Verhey heeft het Academisch Ziekenhuis Maastricht, zoals Annadal sinds 1986 heet, langzaam maar zeker het verloren terrein teruggewonnen: "Een paar jaar geleden was er in Meerssen bijvoorbeeld geen huisarts te vinden die kinderen naar Maastricht verwees, maar nu gebeurt dat weer wel. Bovendien is onze referentiefunctie enorm toegenomen. Iemand die graag een second opinion wil hebben, komt nu naar Maastricht in plaats van Nijmegen of Utrecht of in plaats van helemaal geen second opinion".

Verhey geeft toe dat het ruimere aanbod aan zorg de medische consumptie heeft doen stijgen, maar dat is volgens hem geen typisch Maastrichts verschijnsel. "Het is een fenomeen dat zich overal voordoet. Er wordt enorme reclame gemaakt om van medische zorg gebruik te maken, vooral via de media. Een programma als 'Vinger aan de pols' is één grote reclamespot. De boodschap in dat soort programma's is: hoe eerder je erbij bent, hoe beter. Het grootste deel van de stijging die we hier in Maastricht gehad hebben is niet een gevolg van de academisering, maar van een verandering in het menselijk gedrag. Maar daar staat tegenover dat het aantal opnames én de gemiddelde ligduur zijn gedaald."

Dreigende sluiting

Verhey heeft altijd een moeilijke verhouding gehad met de twee ministers van onderwijs, die hij de afgelopen tien jaar heeft meegemaakt. Was het Pais die niet wilde meewerken aan het academiseringsproces, het was Deetman die bij de bouwplannen dwars ging liggen. Begin 1983 waarschuwde Verhey al dat er bij het ministerie grote weerstand betond tegen de plannen om in Maastricht een nieuw academisch ziekenhuis te laten bouwen. Die vrees werd al snel bewaarheid. Deetman moest drastisch bezuinigen op zijn begroting en 'onder grote druk van de ambtenaren van zijn departement', zoals Verhey zegt, vond hij een oplossing om in één klap uit de problemen te komen: het plan voor een nieuw academisch ziekenhuis op Randwyck werd geschrapt, in plaats daarvan moest Annadal worden opgeknapt. Daarbij had het departement volgens Verhey handig gebruik gemaakt van een stroming binnen de universiteit, die de gezondheidszorg niet op een traditionele manier van bovenaf wilde organiseren, maar die vond dat hervorming van de gezondheidszorg aan de basis moest beginnen. Verhey stond bepaald niet aan hun kant: "Ik had de basisfilosofie er eens goed op nagelezen, maar nergens stond dat er geen academisch ziekenhuis hoefde te komen. Ook al ga je de gezondheidszorg anders aanpakken, je blijft toch altijd een aantal functies behouden die alleen binnen een gebouw kunnen plaatsvinden. Wanneer je een andere verhouding tussen de eerste en tweede lijn wilt, is dat niet zozeer een kwestie van een gebouw, maar veel meer van organisatie en mentaliteit."

Na een mobilisering van alle krachten in Limburg werd het ziekenhuis in een kort maar hevig lenteoffensief gered. En

(vervolg op pagina 8)

Verhey

(vervolg van pagina 7)

daarmee de hele faculteit, is de overtuiging van Verhey: "Er werd in die tijd serieus gediscussieerd binnen het departement of er niet één faculteit gesloten moest worden. 'En', zo zei Deetman een keer tegen mij, 'als je die vraag stelt ben je al halverwege Maastricht'. Dat was de eigenlijke inzet van de discussie, eerst onder Pais en later onder Deetman. Ik geloof niet dat Deetman er persoonlijk achter stond, maar het was wel duidelijk dat er grote druk op hem werd uitgeoefend. Dat het plan om de zaak te sluiten niet is doorgeslagen, hebben we maar aan één man te danken: gouverneur Kremers. Die heeft de zaak gered tijdens het PNL-overleg. Als we Kremers niet hadden gehad, waren we nu helemaal nergens geweest."

Toen de beslissing om toch te bouwen eenmaal genomen was, bleek dat het bouwplan enigszins was uitgekleeft. Verhey: "We hebben niet alles gekregen wat we wilden. Die omvang van 650 bedden was duidelijk te laag. Daar heb ik nooit zoveel stennis over gemaakt omdat ik dacht: we kunnen beter ja zeggen tegen een ziekenhuis met 650 bedden dan 800 bedden eisen en helemaal niets krijgen. De betekenis van een bed loopt natuurlijk op lange termijn terug, ik dacht dat zal wel meevallen. Bovendien is een bed gauw bijgebouwd. Dat is niet zo duur; het zijn de technische zaken als laboratoria die zo duur zijn. Ik vond het veel erger dat we daar een abnormaal laag aantal vierkante meters bij kregen. In Amsterdam, Leiden en Utrecht, waar

950, 900 en 850 bedden werden gebouwd, werd dat aantal steeds met honderd vierkante meter vermenigvuldigd. Als je dan 650 bedden krijgt, is het al niet redelijk dat je daar 65.000 vierkante meter voor krijgt, want je zit met een nullast. Je hebt bijvoorbeeld een directiekamer of een keuken nodig, of je nu 650 of 950 bedden hebt. Maar we hebben geen 65.000, maar 55.000 vierkante meter gekregen. En dát heeft pijn gedaan! We hebben dat gedeeltelijk opgelost door de verhouding netto-bruto aan te passen. Maar ik denk dat er vrij snel uitgebreid zal worden." Verhey heeft steeds grote moeite gehad met die beslissing, terwijl het ministerie van hem eiste dat er onvoorwaardelijk mee zou instemmen.

"Het is ongelukkig geregeld bij de bouw van academische ziekenhuizen. Het bestuur van het ziekenhuis is verantwoordelijk voor de bouw, terwijl de beslissingsbevoegdheid in handen van het ministerie blijft. Daar had ik wel eens moeite mee, want er waren van dat soort foute beslissingen als die tienduizend vierkante meter minder. Dat soort dingen, daar moest ik van zeggen dat het goed was, maar het was natuurlijk niet goed! En ik ben niet zo gebouwd dat ik dat dan maar accepteer. Straks zitten we met de gebakken peren, maar dan is iedereen met pensioen. Er is eigenlijk geen hond voor die fouten verantwoordelijk. Ik moet er wel bij zeggen, dat toen die manoeuvre eenmaal was uitgehaald, er maatregelen zijn genomen op het departement." Maar ook aan de kant van het ziekenhuis moesten maatregelen genomen worden. Er werd een bouwgevoegd, ir. Simon Rozendaal, aangesteld, "die wat minder stroef kon omgaan met de ambtenaren van het

departement", zoals Verhey het uitdrukt. "Ik was in Leiden gewend aan een grote vrijheid, maar toen ik een jaar in Maastricht zat kwam ik er achter, dat ik geen flikker, maar dan ook geen flikker te vertellen had over hoe het zou worden. Toen ben ik naar Deetman gegaan, die toen nog staatssecretaris was onder Van Kemenade. Ik heb hem gezegd: dat was ik in Leiden niet gewend om zo aan het handje gehouden te worden. Toen zei Deetman tot drie keer toe in dat gesprek: 'Maar meneer Verhey, U bent niet meer in Leiden!' Hij ging er dus van uit dat wij hier in Maastricht van toeten noch blazen wisten."

Universiteit

De verhouding tussen de universiteit en het ziekenhuis zijn niet altijd even gemakkelijk geweest. De keren dat de belangen botsten, kreeg het college van bestuur te maken met een zeer onverzettelijke bestuursvoorzitter van het ziekenhuis. Verhey is zich daarvan bewust: "Ik ben hier indertijd niet naar toe gegaan om een regionaal ziekenhuisje uit de brand te helpen. Waar het mij primair om te doen was, dat was de universiteit. Dat belang kon ik alleen dienen door een goed academisch ziekenhuis voor mekaar te krijgen, meer kon ik niet doen. Toen ik hier kwam zat er een leiding in het ziekenhuis die eigenlijk helemaal overvleugeld was door de universiteit: in zijn relaties naar buiten, in de pers, naar de ministers toe en noem maar op. Het bestuur en de directie van Annadal waren daar niet op berekend. Toen kwam ik uit Leiden met een zekere reputatie dat ik niet gewend was me te laten overvleugelen. De universiteit had op dat moment niks anders dan één faculteit, de medische, en die had maar één groot probleem: het ziekenhuis. Het college van bestuur hield zich eigenlijk nergens anders mee bezig. Toen kwam ik en ik kon natuurlijk niks anders zeggen dan 'heren, gaat U even wat opzij, want ik wou er ook nog iets over zeggen'. Dat waren ze niet zo gewend, maar ik moet

zeggen dat de persoonlijke verhoudingen altijd uitstekend zijn gebleven. Maar we hebben natuurlijk wel eens zakelijk gebotst en ik heb de ijdelheid van sommige heren wel eens moeten bekritisseren".

Onverzettelijk

Dat brengt ons onmiddellijk op de bottingen die zich hebben voorgedaan tijdens de voorbereidingen van het faculteitengebouw, dat op Randwyck tegen het academisch ziekenhuis aan komt te liggen. Daar kreeg de universiteit, die zich volgens sommigen teveel door de ijdelheid van haar collegevoorzitter Van den Biggelaar liet leiden, hardhandig met dat onverzettelijke karakter te maken. Verhey had om te beginnen al besloten dat de universiteit haar gedeelte maar aan de achterkant van het ziekenhuis moest bouwen, omdat hij de patiënten liever een blik op de zilvergrijze stroom der Maas gunde dan op de prozaïsche spoor- en snelweg Maastricht-Luik. Het oorspronkelijke plan werd dus 180 graden gedraaid, ook al verloor de universiteit zo het contact met het 'fase I-gebouw' dat aan de voorkant van het ziekenhuis ligt.

Ruim twee jaar geleden legde Verhey de universiteit nog veel nadrukkelijker zijn wil op in de 'affaire-Coenen'. De universiteit vond de architect van het ziekenhuis niet de geschikte man om een gebouw voor de medische faculteit en de faculteit der Gezondheidswetenschappen te ontwerpen en kwam uiteindelijk terecht bij ir. Jo Coenen, toen nog een ster in opkomst. Verhey verzette zich tegen die beslissing: "Ik ben daar pal tegen gaan liggen. De afspraak was dat de plannen van de universiteit de instemming van het ziekenhuis nodig hadden en die instemming hebben wij onthouden. Ik vond de houding van Van den Biggelaar wat vreemd. Hij had ooit gezegd: ik wil hier niet weggaan als de man die het goedgevonden heeft dat er een academisch ziekenhuis komt zonder dat daar onmiddellijk de preklinieken en

het Biomedisch centrum aan wordt toegevoegd. Ik was het daar helemaal mee eens. Kliniek en prekliniek dienen als één eenheid gebouwd te worden, omdat ze als een eenheid horen te functioneren. En al die flauwekul over de eigen identiteit van de universiteit.... dan maken ze maar een andere gevel, die ze pimpel-paars verven, dat kon me niks verrekken. Zeker in die matrix-organisatie mag je geen vakgroepen op twee verschillende locaties zetten. Het gekke is: als mensen moeten samenwerken en er zit toevallig vijftig meter lucht tussen hen in, zodat ze de jas aan moeten trekken om naar de ander te gaan, dan maken ze van hun ramen onmiddellijk schietgaten. In dit geval vond ik dat er echt 'aus einem Guss' gebouwd moest worden. Daar is als gevolg van al die acties al heel weinig van terecht gekomen. Gelukkig komt het gebouw van de faculteiten nu heel dicht op het ziekenhuis te liggen, maar ik had beide organisaties veel liever gegund dat aan die kant een tweede serrehal gebouwd zou worden."

Monument

Tot groot ongenoegen van de universiteit kreeg het ziekenhuis zijn zin. Het departement liet zich overtuigen door het ziekenhuis en de universiteit werd gedwongen eieren voor haar geld te kiezen. Coenen moest zijn opdracht teruggeven en de universiteit ging in zee met de architect die zij tot twee keer toe had afgewezen. "Dat heeft de universiteit veel tijd en geld gekost en waarom? Prestige? Ik vind prestige best, als het maar geen geld kost. Ik had het ziekenhuis ook wel mooier willen maken, maar ik heb als bestuurder geen enkele behoefte om een monument achter te laten. Mijn opdracht was een maximum aan functionaliteit uit dat gebouw te halen. Je kunt toch geen monument voor jezelf gaan oprichten, dat doen ze straks maar op het kerkhof".

Jacques Herraets

BOEKHANDEL SERVAAS STOPT ERMEE

de wetenschappelijke boekhandel SERVAAS gaat de deuren aan het Vrijthof sluiten.

Alle boeken moeten op korte termijn worden verkocht.

Het hele pand moet eind dit jaar leeg.

VANAF MORGEN WORDEN ALLE BOEKEN
(exclusief bestellingen, school- en studieboeken)
MET KORTINGEN VERKOCHT.

DAAROM
VANAF NU...

GAAN WEG MET

AL ONZE
BOEKEN
(exclusief bestellingen, school- en studieboeken)

DEZE WEEK

50%

KORTING

BOEKHANDEL
SERVAAS

MAASTRICHT VRIJTHOF 29 TEL. 043 - 250054

Universiteit

Promotie mw. drs. E. de Leeuw

Op 8 dec. promoveert drs. de Leeuw op het onderwerp: 'Health policy'. Promotores zijn prof.dr. G. Kok en prof.dr. N. Millo.

'Voorkomen is beter dan genezen' is een wijsheid die ieder zal kunnen onderschrijven. Het beleid van de rijksoverheid ten aanzien van preventie is (hoewel het in de afgelopen jaren een schijnbaar hoge prioriteit heeft gekregen) echter nog verre van krachtig. In 1986 publiceerde het Ministerie van VWC een discussiestuk (de Nota 2000) waarin het belang van een brede aanpak van preventie werd onderschreven. Het stuk moest de aanzet tot adequaat beleid worden; beleid waarin de voor de gezondheid bevorderende en schadelijke effecten van sociaal en fysiek milieu, leefwijzen, genetische factoren en het gezondheidszorgsysteem een rol spelen.

Het onderzoek van drs. De Leeuw gaat over de haalbaarheid van vaststelling van zo'n beleid. Daarvoor zijn enkele tientallen groeperingen geïnterviewd (van vakvereniging tot milieubeweging, van ministers tot consumentenbonden, van professionals tot patiëntenorganisaties) en vele honderden stukken geanalyseerd. Hoewel iedereen inderdaad de zin van 'voorkomen is beter...' onderschrijft blijkt vrijwel geen enkele organisatie concrete actie op dit terrein te willen of kunnen nemen. Opvallend is dat de traditionele 'schuldigen' voor de starheid in de gezondheidszorg (financiers en professionals) zich op dit terrein hullen in 'welwillend nietsdoen'. Conclusie is dat de overheid door zogenaamde 'intersectorale' prioritering en efficiënter gebruik van communicatietechnieken de vicieuze cirkel zou kunnen doorbreken. Helaas blijkt daarvan in recente nota's ('Kerndocument') of het Regeerakkoord nog weinig terecht te komen.

Promotie drs. A. Honig

Eveneens op 8 dec. promoveert drs. Honig op het onderwerp: 'Mind the body'. Promotores zijn prof.dr. H. Philipsen en prof.dr. M. Romme.

Lichamelijke en psychische ziekten treden vaak gelijktijdig op. Bij gemiddeld de helft van de chronische psychiatrische patiënten wordt tegelijkertijd een of andere lichamelijke ziekte gezien die al of niet in relatie staat tot de psychiatrische problematiek. Deze ziekte, waarop de behandeling niet primair gericht is, wordt door behandelaars vaak niet onderkend. In de sociale psychiatrie (d.w.z. de psychiatrie die buiten het ziekenhuis wordt beoefend) is geen protocol voor de omgang met lichamelijke klachten en ziekten; in de instellingspsychiatrie is dat wel het geval.

Drs. Honig heeft een inventarisatie gemaakt van de aard, omvang en miskenning van lichamelijke klachten en

ziekten bij chronische patiënten die onder behandeling zijn van de Sociaal Psychiatrische Dienst van het RIAGG Maastricht. Aan de hand van de verkregen gegevens doet hij aanbevelingen voor een rationelere benadering van lichamelijke klachten en ziekten bij chronische RIAGG-patiënten. Daarbij deelt hij de samenwerking tussen de hulpverlener van de Sociaal Psychiatrische Dienst en de huisarts van de patiënt een centrale rol toe.

Promotie drs. R. Loffeld

Op 14 dec. promoveert drs. Loffeld op het onderwerp: 'Dyspepsia and Campylobacter Associated Gastritis; Clinical and Pathological Studies'. Promotores zijn prof.dr. J. Flendrig en prof.dr. J. Arends.

Drs. Loffeld beschrijft een aantal studies over gastritis (slijmvliesontsteking van de maag). Gastritis komt vaak voor, zowel bij patiënten met maagklachten als bij gezonde individuen. De ontsteking wordt veroorzaakt door een bacterie, Campylobacter pylori genaamd. Patiënten met maagklachten, bij wie geen oorzaak voor de klachten gevonden wordt, blijken in 55% van de gevallen een zogenaamde Campylobacter gastritis te hebben. Behandeling met medicamenten gericht tegen deze bacterie resulteert in een verbetering van de gastritis en gaat gepaard met een gunstige beïnvloeding van de klachten. De infectie bleek echter ook voor de komen bij 20 tot 25% van de vrijwilligers die aan het onderzoek meededen en die geen klachten hadden. Identificatie van patiënten die daadwerkelijk maagklachten hebben als gevolg van deze infectie vormt voor de arts nog een probleem.

Promotie drs. H. de Vries

Eveneens op 14 dec. promoveert drs. de Vries, op het onderwerp: 'Smoking prevention in dutch adolescents'. Promotores zijn prof.dr. G. Kok en prof.dr. L. Green.

Sinds 1984 is het Rookpreventie-project o.l.v. Hein de Vries bij de RL bezig met de ontwikkeling en evaluatie van het eerste Nederlandse rookpreventieproject voor adolescenten. De centrale vraag van het project is hoe het beste kan worden voorkomen dat jongeren beginnen met roken.

Het programma heet 'Niet roken, jouw keuze!'. Het heeft een voor Nederland unieke didactische opzet. Het is namelijk videogestuurd: zowel de inhoud als de structuur van het programma worden uitgelegd op een videoband. Daardoor is het programma voor leerlingen en leerkrachten meteen duidelijk.

Op de videoband staan vijf lessen die worden geïntroduceerd door jongeren uit dezelfde leeftijdscategorie als de doelgroep: de tweede klas van het voortgezet onderwijs.

De resultaten van het programma zijn zeer gunstig. Na een jaar is de toename in het rookgedrag bij de groep die heeft meegedaan (de experimentele groep) 4,8%, vergeleken met ongeveer 7,4% bij de controlegroep en 12% landelijk.

Het programma blijkt verder voor de verschillende schooltypen verschillende effecten te sorteren: bij leerlingen van

Dienst Voorlichting

"Bulletin" wordt verzorgd door de Dienst Voorlichting. Kopij inleveren bij de redactrice van deze rubriek, Noortje van Putte, kamer 0010, Bouillonstraat 3, op speciale kopijbladen (bij haar verkrijgbaar). Kopij dient UITERLIJK VOOR VRIJDAG 12 UUR ingeleverd te worden voor de Observant die de donderdag daarop verschijnt. De Dienst Voorlichting behoudt zich het recht voor berichten in te korten, te wijzigen of niet meteen op te nemen. Externe berichten worden meestal niet opgenomen. Informatie: Noortje van Putte, tel. 887171.

VOORLICHTINGSDAGEN 1989

Voor de voorlichtingsdagen 1989 hadden zich totaal 6641 mensen aangemeld. Op de dagen zelf zijn 4321 mensen gekomen. Deze getallen omvatten zowel studiekeuzers als begeleiders (ouders e.d.). De aantallen zijn hieronder nog uitgesplitst per faculteit.

	Aanmeldingen	Bezoekers
FdG 28-10:	288	225
FdG 04-11:	1041	680
FdGW 28-10:	529	380
FdGW 04-11:	1453	995
FdR 11-11:	1471	795
FdEW 11-11:	1578	1021
FdEW 18-11:	281	225

Mavo, Havo en Vwo voorkomt het vooral het uitproberen van het roken, terwijl het bij Lbo-leerlingen vooral het reguliere rookgedrag voorkomt.

Geconcludeerd kan worden dat effectieve rookpreventie mogelijk is en ook daadwerkelijk nodig is daar de bestaande landelijke activiteiten een stijging van het roken tot 40% niet kunnen voorkomen. Gezien de doelen van de Nota 2000 (reductie van het roken tot 20%) is implementatie van dit programma op middelbare scholen is zeer gewenst.

Voorzitterschap URaad vacant

Op grond van het bepaalde in het Bestuursreglement van de RL dient de Universiteitsraad in zijn vergadering van 25 jan. al dan niet uit zijn midden, te voorzien in het voorzitterschap van de URaad voor de periode 1 feb. 1990 tot 1 feb. 1992.

De URaad vergadert als regel 1 keer per maand op donderdagavond. De taken van de voorzitter, als o.m. vastgelegd in de voorzittersinstructie van 5 juni 1980, zijn, naast het voorzitten van de maandelijkse URaadvergaderingen, het wekelijks voorzitten van het Presidium en het bijwonen als wettelijk adviseur van de vergaderingen van het College van Bestuur, alsmede het vertegenwoordigen van de URaad naar buiten toe. Belangstellenden en diegenen die de Vertrouwenscommissie willen attenderen op geschikte kandidaten voor deze functie worden verzocht tot uiterlijk 15 dec. gemotiveerd en schriftelijk te reageren, vertrouwelijk gericht aan de voorzitter van de Vertrouwenscommissie, p/a Griffie Universiteitsraad, k. 0.020 Bou3. Info: voorzitter Vertrouwenscommissie dr. de Goeij, tel. 888589, of de Griffier van de URaad, drs. Kalkhoven, tel. 887170, kamer 0.020 Bou3.

Studenten voor CBE gezocht

Het College van Beroep voor de Examens (CBE) behandelt beroepszaken tegen examenbeslissingen. Beroep kan worden ingesteld tegen beschikkingen van examencommissies, tegen behandelingen tijdens examens en tegen beschikkingen m.b.t. de toelating tot opleiding van de tweede fase. Het CBE bestaat uit 10 leden en 10 plaatsvervangende leden. Van elke faculteit is 1 student lid en 1 student plaatsvervangend lid. De beroepszaken worden (voor het overgrote deel) behandeld in een kamer van 3 leden. Van student- (en plaatsvervangend-) leden wordt verwacht dat ze de toegezonden dossiers bestuderen en dat ze aanwezig zijn bij de behandeling van de desbetreffende zaken. Dit houdt in: een voorbespreking voorafgaand aan de openbare behandeling, de openbare behandeling zelf en de bespreking in de raadkamer na afloop hiervan. Benoeming geschiedt door de Universiteitsraad, steeds voor de periode van een kalenderjaar. Het streven is om de benoemingen per 1 jan. te doen ingaan. Info: secretaris CBE, mr. J. Gerards, tel. 887517/7516. Belangstellenden worden verzocht voor 20 dec. een schriftelijke reactie te sturen aan: het CBE; t.a.v. mr. J. Gerards; dienst AJZ; postbus 616; 6200 MD Maastricht. In de reactie dient in ieder geval vermeld te worden: naam, adres, faculteit, studiejaar en korte motivatie.

Diefstal

Op 24 nov. werd tussen 14.15 en 14.30 uur geld weggenomen uit een beurs die onbeheerd was achtergelaten in een handtas in een lokaal. Plaats van actie was Bou3.

Discussieav. orgaantransplantatie

Op wo. 13 dec. organiseert de gezondheidsrechtelijke studievereniging JES (Jus & Sanitas) een discussie avond met als thema Orgaantransplantatie. Deelnemende forumleden: prof. mr. Flinterman (voorzitter), mr. Franssen (Hoofd-Officier van Justitie), dr. van der Linden (chirurg AZM), drs. Wijnen (transplantatiecoördinator AZM) en een algemeen jurist (onder voorbehoud). Plaats: Stanzaal Bou3, van 19.00 tot ca. 21.00 uur. Toegang voor leden gratis, voor nietleden f2,-.

Agenda KOKO

7 dec.: politiek café NSEM bij KOKO
8 dec.: Inge's laatste loco
10 dec.: Jurgen's laatste loco
11 dec.: Josien's laatste loco
12 dec.: The Accused, video, 20.30 & 22.30 uur f1,50
13 dec.: alv & bestuurswisseling
15 dec.: lezing culturele cie
20 dec.: kerstdiner bij KOKO
31 dec.+ 1 jan.: oud & nieuw op de KOKO kroeg
7 jan.: nieuwjaarsborrel
12 jan.: back to the eighties, feest in Dominicanerkerk.

Agenda Tafelstraat 13

Di. 12 dec. spreekt prof.dr. Piet Leenhouders (Tilburg) over 'Milieu en technische vooruitgang'. Plaats filmzaal, TS53, aanvang 19.30 uur.
Zo. 10 dec. viering in de Celbroederskapel samen met de Citykerk. Thema: De rechten vsn het kind. Voorganger: Maart Vestjens. Aanvang 10.45 uur.
Ma. 11 dec.: 19.00 uur Boal-theater.
20.00 uur Hans Achterhuis over John Locke (uit het rijk van de schaarste).
20.00 uur: Ethiek in humanistisch perspectief.
Di. 12 dec.: 19.00 uur Lijfwerk.
Wo. 13 dec.: 20.00 uur 'Nauwgezet en wanhopig'.
Do. 14 dec.: 18.45 uur Koor.
20.00 uur Toneel.

Agenda Servatius

do. 7 dec.: 20.00 uur cursus medische ethiek (2)
ma. 11 dec.: 20.00 uur cursus Juridische ethiek (3)
wo. 23 dec.: 18.30 uur Mensa. kosten leden f4,-, nietleden f6,-. Opgeven voor 12.00 uur.
wo. 13 dec.: 20.30 uur Video Rain Man. Kosten leden f1,50, nietleden f2,50.
wo. 20 dec.: 20.00 uur Kerstdiner. Kosten f15,- alleen leden en introducees.
do. 21 dec.: 20.00 uur cursus Medische ethiek (3)
ma. 8 jan.: 20.00 uur cursus Juridische ethiek (slot)
wo. 10 jan.: 18.30 uur Mensa + nieuwjaarsborrel. Kosten leden f4,-, nietleden f6,-. Opgeven voor 12 uur.
do. 11 jan.: 20.00 uur cursus Medische ethiek (slot)
SV Servatius, Boschstr. 97, 6211 AW Maastricht, tel. 211126.

Postdoctoraal recht en economie

De UvA heeft een postdoctorale beroepsopleiding tot internationaal beleidsmedewerker. Dit is een praktijkgericht Engelstalig programma voor afgestudeerde academici in de rechts-, economische, en politiek-sociale wetenschappen alsook voor afgestudeerden in andere disciplines met internationale oriëntatie. Een jaar scholing gericht op internationale beleidsfuncties o.a. m.b.t. Europa 1992. Studiejaar: aug. '90- mei '91. Cursusgeld f 10.000,-. Een brochure is verkrijgbaar bij ASERD, Oudezijds Achterburgwal 237, 1012 DL Amsterdam, tel.020- 5252966.

El Salvador, samenwerking RL

Op ma. 11 dec. organiseert de werkgroep El Salvador van studentenvakbond NSEM een avond getiteld: 'El Salvador, universiteit en samenwerkingsproject RL-UES'. Sinds maart '86 heeft de RL een samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit van El Salvador (UES). Inmiddels zijn er twee projecten van start gegaan; een project medische vaardigheden van de FdG en een project gezondheidsvoorlichting en -opvoeding van de FdGW. Mercedes Marinero van de UES zal een lezing houden, evenals Charles Phaff (FdG) en Ton Oostveen (FdGW), waarbij de laatste twee het e.e.a. over de projecten zullen vertellen. Aanvang 20.00 uur, kamer 1090, TS 53. Info: Annemarie Sweep, tel. 219764.

Milieu en beleid

In jan. start de Sectie Milieu en Beleid van het Centrum voor Milieukunde een interdisciplinaire studiegroep van 6 tot 8 doctoraalstudenten. Het doel van deze studiegroep is de formulering van een Europees Uiterwaardenbeleid. Uiterwaarden hebben een grote natuur- en landschappelijke waarde. De Europese Gemeenschap kent geen specifiek beleid dat hierop gericht is. Daarentegen hanteren de verschillende lidstaten wel afzonderlijke beheerregelingen en hebben een eigen nationaal beleid t.a.v. de uiterwaarden. Het is de vraag of het mogelijk is om op Europees niveau hierin meer structuur te brengen. Voor deze studiegroep zoekt de sectie geïnteresseerde mensen. De onderzoeksperiode loopt van jan. tot juli, in beginsel 4 dagen per week. Info en aanmelding: secr. CML, tel. 071-277482.

Buitenland

Inleveren copy Bulletin

Vanaf nu dient alle copy bestemd voor de rubriek Bureau Buitenland ingeleverd te worden bij Hettie van Witteloostuyn, kamer 2006A Bou3, tel. 887513!!

KNAW reis- en congressubsidie
Subsidie kan worden toegekend voor de volgende categorieën:

1. Uitzending naar belangrijke internationale wetenschappelijke congressen, symposia, workshops e.d.
  2. Organisatie van wetenschappelijke congressen, symposia en workshops in Nederland b.v.k. met een internationaal karakter.
  3. Landelijke/internationale activiteiten van organisaties van studerende aan universiteiten.
- Aanvragen indienen 6 tot 12 maanden van te voren.
Meer info bij Bureau Buitenland op di. en do. van 10.00 tot 11.30, kamer 2.006A, Bou 3, tel. 887513/7519.

Onderwijs

Kerstrees

I.v.m. het Kerstrees zullen in de week van 18 t/m 22 dec. en in de week van 1 t/m 5 dec. de open spreekuren van de studentendecanen vervallen en zal de studie- infotheek gesloten zijn. Wel worden er telefonische spreekuren gehou-

RL-AGENDA

01-12 t/m 22-12 Tentoonstelling, 'Affiches voor mensenrechten', Universiteitsbibliotheek, Bonnefantstraat 2.
07-12 Promotie mw.R.Schoenmakers, Aula, TS53, 14 uur, info: tel. 887141/7210.
08-12 + 15-12 PAOR-cursus Alimentatierelkenen, info: tel. 887273/7274.
08-12 Promotie mw. E. de Leeuw, Aula, TS53, 14 uur, info: tel. 887141/7210.
08-12 Promotie A. Honig, Aula, TS53, 16 uur, info: tel. 887141/7210.
12-12 Congres Automatiseringstijdperk; veranderend secretariaatswerk, Aula, TS53, 10.30-17.00 uur, info: voor RL Mw.I.Engelen, 887211; voor AZM

Mw.M.Hensels, 862366.
14-12 Promotie R. Loffeld, Aula, TS53, 14 uur, info: tel. 887141/7210.
14-12 Promotie H. de Vries, Aula, TS53, 16 uur, info: tel. 887141/7210.
15-12 Promotie F. Peeze Binkhorst, Aula, TS53, 16 uur, info: tel. 887141/7210.
25-12 Eerste kerstdag: RL gesloten.
26-12 Tweede kerstdag: RL gesloten.
27-12 t/m 29-12 Verplichte ADV-dagen: RL gesloten.
01-01 Nieuwjaar: RL gesloten.
08-01 t/m 12-01 Maastricht Educational Workshops for the Health Sciences. Introductory Workshop. Info: W.Schippers, FdG, tel. 888643.

den en kan in spoedeisende gevallen een afspraak met een decaan of voor de studie- infotheek worden gemaakt.

Studentendecanen en studie-infotheek

Het bureau Studentendecanen biedt studenten advies en begeleiding bij allerhande vragen en problemen. Open spreekuur: di + do 14-16 uur, wo 17-19 uur. Telefonisch: ma t/m vr 13.30-14 uur, tel. 887354 (ook voor afspraken), Bou3, k. 0306.

In de Studie-infotheek kunnen studenten informatie vinden over o.a. studiemogelijkheden in het WO en het HBO en over de arbeidsmarkt. De laatste aanwinst is Martens nieuwe gids voor school en beroep. Openingsdagen: ma, di, do, vr 14-16.30 uur, wo 16-19 uur, tel. 887351. Begin volgend jaar in de studie-infotheek: het I SEE programma. Een geautomatiseerd systeem inzake opleidingen, beroepen en arbeidsmarktgegevens.

Steunpunt Studiefinanciering

Het Steunpunt Studiefinanciering Maastricht geeft algemene en individuele informatie en advies aan al degenen in de regio, die te maken hebben/krijgen met vormen van studiefinanciering en centrale inning van lesgeld, ongeacht onderwijssoort of onderwijsinstelling. Deze info wordt verstrekt per telefoon (06-lijnen), aan de balie en op voorlichtingsbijeenkomsten. Brochures en formulieren zijn aan de balie te verkrijgen. Openingsdagen: maandag t/m vrijdag 9.00-12.00 uur en 14.00-16.00 uur, tel. 3212151, Len.26.

Bureau Inschrijvingen/Centrale Studentenadministratie

Centrale Studentenadministratie: telefonisch bereikbaar via tel. 887158/7159 maandag t/m donderdag 13.30-16.30 uur en vrijdag 9.00-12.00 uur. De balie van Bureau Inschrijvingen is op bovengenoemde tijden geopend, ingang Len.26.

Vacatures

Schriftelijke sollicitaties onder vermelding van het vacaturnummer op brief en enveloppe binnenvoeren 10 dagen richten aan de Dienst Personele Zaken. Interne vacatures gelden uitsluitend voor medewerkers van de RL.

Interne vacature 159

Bij de Vrouwen-Emancipatiecommissie t.b.v. de Symposiumcommissie is plaats voor een ADMINISTRATIEF MEDEWERKSTER voor 0.3 fte

- Taken:
- uittypen van brieven, verslagen, uitnodigingen in- en externe sprekers
  - coördineren van de benodigde dienstverlening (keuken, AV-dienst, CZ)
  - budgetbewaking
  - verzorging van alle voorkomende publiciteit m.b.t. het symposium.

Vereisten:

- affiniteit met emancipatie
- MEAO, secretariële richting of gelijkwaardige opleiding
- goede typvaardigheid (tekstverwerker Wordperfect 4.2)
- zelfstandig correspondentie kunnen voeren
- inzicht of vaardigheden in organiseren.

Aanstelling vindt plaats in tijdelijke dienst voor een periode van 5 maanden. Salariering: afhankelijk van ervaring en opleiding maximaal f 2.755,- bruto per maand, overeenkomstig schaal 4 van het BBRA 1984, bij een full-time invulling. Info: mw. F. Hein, FdGW tel. 887396.

Interne vacature 161

De Eerste Lerarenopleiding vraagt ten behoeve van de evaluatie van het onderwijsprogramma een STUDENT-ASSISTENT 3e studiejaar (M/

V) voor 0.2 fte. Werkzaamheden: - het vergaren en analyseren van de data en rapportage aan planningsgroep en onderwijs- en examencommissie. Vereist is dat de gegadigden moeten kunnen omgaan met SPSS op een PC. De gewenste instroomdatum is zo spoedig mogelijk; de werkzaamheden lopen tot 1 augustus 1990. Info: dhr. H. van Berkel, tel. 882303/2305.

Congressen

Euregio Trauma Conferentie

Op 26 en 27 april organiseert de sectie Traumatologie van de afdeling Heelkunde van het Medisch Centrum Twente te Enschede, mede i.s.m. de Nederlandse Vereniging voor Traumatologie en de Euregio, de eerste Euregio Trauma conferentie met als thema: regionalisatie van de traumatologie in Nederland. Info: congressecr., tel. 053- 306584.

Studium Generale

Affiches voor mensenrechten

Op uitnodiging van de Franse stichting Artis 89 hebben grafisch ontwerpers uit 17 landen n.a.v. de in 1789 verschenen Declaration des Droits de l'Homme et du Citoyen hun persoonlijke en actuele verbeelding van het begrip mensenrechten weergegeven. De tentoonstelling '1789-1989, Affiches voor mensenrechten' is van vr. 1 t/m vr. 22 dec. te bezichtigen in de Universiteitsbibliotheek, Bon.2.

Sport

Bewegen op life muziek

Op wo. 20 dec. vindt weer het jaarlijks bewegen op life muziek plaats en wel van 18.00 tot 19.00 uur in sporthal Randwijk. Iedereen is welkom. Straatschoei is niet toegestaan!

MaasSAC-training

Elke di. van 19.00 tot 20.15 uur MaasSAC-training in sporthal Randwijk o.l.v. Hans Lanters.

Agenda LAGAKARI

Locatie D'n Avanceur, Helmstr.10, 20.00 uur.
zo. 14 jan.: nieuwjaarsborrel
Cursus, niet-leden f 2,50, leden gratis
do. 21 dec.: vaartheorie
do. 11 jan.: video
do. 25 jan.: BPR I
Boetopknappingen, loods, Heerderd-
warsstraat
ma. 11-12, ma. 8-1, ma. 22-1.

Geneeskunde

Video+forum Loopbaanontwikkeling
Op vr. 15 dec. is een afsluitende bijeenkomst van de cursus Loopbaanontwikkeling voor Gezondheidswetenschappen en Geneeskunde, waarvoor belangstellenden van harte uitgenodigd worden. Het programma ziet er als volgt uit:
13.00-14.30 uur: videoband van de speelfilm Games mother never taught you, (1982) van Lee Philips.
14.30-15.00 uur: napraten over film in koffie/ thee pauze
15.00-17.00 uur: forumdiscussie Loopbanen van vrouwen. Forumleden vertellen over hun loopbanen. Forumleden: drs. Jeannette Hommes, psychologe; dr. Magteld Roede, humaan biologe; dr. Broek van Dale, gezondheidswetenschapper; drs. Gerda Fijten, arts, onder-

Dienst Voorlichting

zoekster; drs. Yvonne Guldemond, huisarts; drs. Joke Haartsen, assistent gynaecol. in opleiding Weverziekenhuis.

Kerstreces

Vanwege het kerstreces zullen Bureau Onderwijs FdG (VKS25) en de Onderwijsbalie FdG, Deb1, vanaf 23 dec. t/m 5 jan. 1990 gesloten zijn.

Voortgangstoets FdG

De eerstvolgende voor alle studenten van de FdG verplichte voortgangstoets wordt afgenomen op wo. 20 dec. 1989 vanaf exact 9.00 uur tot 13.00 uur in de Tennishal Dousberg. De zalen zijn open vanaf 8.30 uur. Omdat de ervaring heeft geleerd, dat enige tijd gemoed is met het opzoeken van de plaatsen, dient iedereen om 8.50 uur aanwezig te zijn; de zalen gaan om 8.55 uur dicht!! De zaalindelingen zijn alfabetisch op achternaam en zijn (globaal) opgehangen bij de informatiebalie van het Bureau Onderwijs, Deb1. Voor invulling van de optisch leesbare antwoordformulieren svp een HB-potlood meebrengen. De antwoordformulieren mogen niet later dan 13.00 uur worden ingeleverd. Voor het reglement van orde wordt verwezen naar de Facultaire Studiegids Geneeskunde '89/'90 blz. 170.

Klinische Lezingen REFLEX

Eén maal in de drie weken een patiëntencasus/presentatie door een Klinische Vakgroep op Randwyck in colloquiumzaal 0.124, van 9:30 tot 11:00 uur.
Doorlopende Agenda:
9 jan.: Orthopaedie
30 jan.: Urologie
20 febr.: Kindergeneeskunde
13 mrt.: Celbiologie/Genetica

Blok cursus Medische Informatica

In de week van 8 t/m 12 jan. wordt een blok cursus Medische Informatica voor studenten FdG gehouden. In deze cursus (duur 1 week) komen via voordrachten, demonstraties en practica de volgende onderwerpen aan de orde: Programmeren in MUMPS. Huisarts informatie- en onderzoekssysteem. Ziekenhuis informatiesysteem, e.a. Plaats Gebouw MIS, Ann.60. De cursus gaat door bij min. 10 (max. 20) deelnemers. Inschrijven: secr. Medische Informatica, tel. 888422.

Keuzeblok Medische Informatica

In de periode van 28 mei t/m 6 juli wordt een keuzeblok Medische Informatica van 6 weken aangeboden voor studenten FdG jaar 3 t/m 6. Naast een uitgebreidere behandeling voor de hierboven genoemde onderwerpen is er in dit keuzeblok aandacht voor: Overzicht medische toepassingen van computers. Signaalanalyse en beeldverwerking in de geneeskunde, e.a. Het blok is PGO opgezet. Naast onderwijsgroepsbijeenkomsten en daaraan gekoppelde zelfstudie bevat het blok ook demonstraties en andere zaken. Info: secr. Medische Informatica, tel. 888422.

Koberaad avond

Op 15 dec. is er om 20.15 uur in café de Tribunal weer een Koberaad avond. Na de gebruikelijke vergadering, zal het tweede deel van deze avond als thema hebben: 'Als co naar het buitenland'. Er zullen een paar co's vertellen over hun ervaringen in 'buitenlandse' ziekenhuizen. We hopen voor elk continent een bezoeker te hebben. Als je zelf van plan bent om weg te gaan tijdens je co-schappen, kun je hier alvast wat op de hoogte stellen.

Actieve studenten (m/v) gezocht

Actieve studenten gezocht voor:
- studentadviseurschap Faculteitsbestuur. Dit is het voorbereidend en uitvoerend orgaan voor de Faculteitsraad dat zich bezighoudt met het dagelijks reilen en zeilen van de FdG in haar geheel. Info: Harro Spitsbergen, tel. 251095; Jurgen de Graaff, tel. 430273.
- lidmaatschap I.W.C. De interfacultaire wetenschapscommissie adviseert de

FdG en de FdGW over het te voeren onderzoeksbeleid. Info: Chris Boek, tel. 474561; Harro Spitsbergen, tel. 251096.
- lidmaatschap begeleidingscommissie. Deze commissie plant, coördineert, evalueert en stelt het nieuwe curriculum volgens de Nota Rode Draad bij. Info: Caroline Roulanx, tel. 254391.

Voeding bij kankerpatiënten

Op 12 dec. organiseert REFLEX een lezing over '(Sonde-)Voeding bij kankerpatiënten', door diëtiste mw. L. van der Ven. Bij intensieve behandeling van cytostatica en radiotherapie wordt het resultaat van de behandeling mede bepaald door de voedingstoestand van de patiënt. Vaak is sonde voeding hierbij noodzakelijk. Aanvang: 16.00 uur, plaats auditorium, Deb.1.

Discussie hersenen en gedrag

Op do. 14 dec. wordt een discussiedag georganiseerd in het auditorium, deb1, van 14.00 tot 16.00 uur. Drie inleiders zullen stellingen toelichten welke betrekking hebben op de relaties tussen hersenen en gedrag. Iedere geïnteresseerde is van harte uitgenodigd aan deze bijeenkomst deel te nemen. Voordrachten worden gehouden door prof.dr. A. Kools; prof.dr. M. van den Hout; prof.dr. J. Julles. Aansluitend gelegenheid tot discussie. Info: dr. W. Raaijmakers, tel. 888798.

Gezondheidswetenschappen

Inleveren copy Bulletin

Vanaf nu dient alle copy bestemd voor de rubriek Gezondheidswetenschappen ingeleverd te worden bij Denise Verheyen, Fac. Bureau FdGW, kamer 1005 Len14, tel. 887253!!

Video+forum Loopbaanontwikkeling

Op vr. 15 dec. is een afsluitende bijeenkomst van de cursus Loopbaanontwikkeling voor Gezondheidswetenschappen en Geneeskunde, waarvoor belangstellenden van harte uitgenodigd worden. Het programma ziet er als volgt uit:
13.00-14.30 uur: videoband van de speelfilm Games mother never taught you, (1982) van Lee Philips.
14.30-15.00 uur: napraten over film in koffie/ thee pauze
15.00-17.00 uur: forumdiscussie Loopbanen van vrouwen. Forumleden vertellen over hun loopbanen. Forumleden: drs. Jeannette Hommes, psychologe; dr. Magteld Roede, humaan biologe; dr. Broek van Dale, gezondheidswetenschapper; drs. Gerda Fijten, arts, onderzoekster; drs. Yvonne Guldemond, huisarts; drs. Joke Haartsen, assistent gynaecol. in opleiding Weverziekenhuis.

Current structural reforms of..

Op 8 en 9 dec. organiseert de vakgroep Beleidswetenschap i.s.m. de Interacademiale Werkgroep Ziekenhuiswetenschappen een besloten internationale workshop, getiteld: Current Structural Reforms of Health Care Systems. De conferentie heeft plaats in Bou3. De papers (over o.a. Engeland, Duitsland, Frankrijk, Italië, Portugal en Nederland) zijn tegen kostprijs beschikbaar. Info: Anke Grummer, vakgroep Beleidswetenschap, tel. 887454.

Vacture studentlid IWC

De Interfacultaire Wetenschapscommissie houdt zich bezig met de beleidsadviesering op het terrein van het wetenschappelijk onderzoek binnen de FdG en de FdGW. Vergaderingen vinden in principe 2 maal per 3 weken plaats, ma. van 12.00 tot 14.00 uur. Binnen de IWC bestaat een vacature voor een studentlid FdGW. Van hem/haar wordt verwacht dat er bekendheid is met en affiniteit tot de interne onderzoeksorganisatie, het regelmatig voeren van contact met studentleden FB en FR en het beschikken over voldoende tijd

om werkzaamheden, verbonden aan het lidmaatschap van de IWC, uit te voeren. De geschatte tijdsinvestering bedraagt ca. 3 uur per week, de zittingstermijn voor studentleden 1 jaar, met mogelijkheid tot herbenoeming; tegenover deze tijdsinvestering staat geen compensatie. Geïnteresseerden kunnen dit schriftelijk kenbaar maken aan de secretaris van de IWC, p/a bureau Onderzoek FdG, VKS25.

Rechtsgeleerdheid

Inleveren copy Bulletin

Vanaf nu dient alle copy bestemd voor de rubriek Rechtsgeleerdheid ingeleverd te worden bij Marijke de Heer, Fac. Bureau FdR, kamer 1012 Zw4, tel. 887041!!

Economie

Inleveren copy Bulletin

Vanaf nu dient alle copy bestemd voor de rubriek Economie ingeleverd te worden bij Beate Staveaux, Fac. Bureau FdEW, kamer 4067 TS53, tel. 888235!!

"Nieuws van de Week"

In blok 3 zal nog twee maal het "Nieuws van de Week" gepresenteerd worden.
Wo. 19 dec., 13.30 - 15.30 uur, Aula TS53:

Forum over de inhoud van het Regeerakkoord.
Prof. C.J. Oort, dr. K. Groenveld (Teldersstichting-WD),
Prof. dr. J. Muysken en dr. C. de Neubourg leveren commentaar op het regeerakkoord en gaan hierover met elkaar in discussie.
Do. 11 jan., 13.30 - 15.00 uur, Collegerzaal ZW4
Prof. dr. H. Kasper spreekt over reclame n.a.v. de recente Panorama-uitzending over Bedrieglijke Reclame (inklusief vertonen videoband).
Alle studenten zijn welkom!

Algemene Wetenschappen

Inleveren copy Bulletin

Vanaf nu dient alle copy bestemd voor de rubriek Algemene wetenschappen ingeleverd te worden bij Paul Galestin, Fac. Bureau FdAW, kamer 1004 Bre24, tel. 887487!!

LE BIRON

2e hands dames/kinderkleding

Annalaan 50 Maastricht, tel.470130
Di. t/m vr. 14-18 u. Zat. v. 12-16 u.

ETRURIA TRAVELS

wintersportreizen voor groepen of alleenstaanden naar Joegoslavië, a/d grens met Italië en Oostenrijk. Diverse vertrekkdata. v.a. f. 319,00

Tel. 043-619351
Postbus 280
6200 AG Maastricht

Samengesteld door Lucia Geurts

Lingua e Musica

Het vocaal ensemble Lingua e Musica werd in 1980 opgericht. Het staat onder leiding van Daniel Reuss, een jonge dirigent, onlangs ook benoemd als muzikaal leider van het Nederlands Studenten Kamerkoor. Het koor zingt meestal vier- tot zesstemmige muziek uit verschillende periodes uit de muziekgeschiedenis. Ieder jaar werkt Lingua e Musica aan een of twee projecten, vaak in samenwerking met instrumentalisten of voordrachtskunstenaars. In een project staat één componist, taal, of land centraal. Woensdag 13 december geeft het ensemble een concert in de Matthiaskerk aan de Boschstraat. Het programma volgt de opbouw van een Lutherse dienst. Psalmen en motetten van Praetorius, Franck, Schütz en Bach zijn hierin verweven. Het centrale werk is de cantate "Nur komm, der Heiden Heiland" van Bach. Solisten zijn Marie-José Meuffels, sopraan, Otto Bouwknecht, tenor, Hans Wijers, bas. Voor het volgende programma zoekt het ensemble dringend tenoren en bassen. De stemmen moeten geschoold zijn. Tijdens een auditie wordt niet alleen gelet op persoonlijke zangkwaliteiten maar ook op de invloed van de stem op de gewenste koorklank. Inlichtingen: secretariaat Lingua e Musica, tel. 622096.

Universiteitskoor

Het universiteitskoor en het Heerder Mannenkoor geven maandag 18 december samen een benefietconcert in de Sint Janskerk aan het Vrijthof, aanvang 20 uur. De opbrengst is voor het orgelfonds van deze kerk. Op het programma staan Cantate 64 en 150 van Johann Sebastian Bach. Het universiteitskoor staat onder leiding Ludo Claesen, het Heerder mannenkoor wordt geleid door Gerard van Buul. Entree is twaalfvijftig, CJP en 65plus zeventijftig.

Theater

Onze kreek, komedie door Sjoukje Hooymaayer en André van den Heuvel, Stadsschouwburg, 8 dec.: 20.00 uur.
Moderato Cantabile, van Marguerite Duras, Zaal Het Vervolg, 8 dec.: 20.30 uur.
Zicht op heren, Kleinkunstenaarsgroep Heren op Zicht, Theatercafé, 8 + 9 dec.: 23.00 uur.
Sweet Charity, musical, Stadsschouwburg, 9 + 10 dec.: 20.00 uur.
Limburgs Symphonie Orkest, o.l.v. Helmut Imig, muziek van Limburgse componisten, Staargebouw, 9 dec.: 20.00 uur.
Parade Dansant, Danshuis Tilburg en Dansend Hart, Löss Theater, 9 dec.: 20.30 uur.
Liederavond, bariton Peter Nievefstein en pianist Walther Feddema, Fiedoute, 12 dec.: 20.00 uur.
Andreas Vollenweider, multi-instrumentalist, MECC, 12 dec.: 20.00 uur.
Cabarestafette, cabaretduo Verreken en Pleijsier, Stadsschouwburg, 14 dec.: 20.00 uur.
Poètes ou Tyrans, komedie door Stéphane Varéques, Generaalshuis, 14 dec.: 20.00 uur.
Limburgs Symphonie Orkest, o.l.v. Helmut Imig m.m.v. diverse solisten. Opening Limburgse Componisten Dagen, Stadsschouwburg Heerlen, 8 dec.: 20.00 uur.
Limburgse Componisten Dagen, Stadsschouwburg Heerlen, 9 dec. 15-

Furnitura

Tot 28 januari is in het gemeentemuseum Roermond een interessante tentoonstelling ingericht van meubels van Jos Laugs, zowel uit zijn oude collectie als zijn nieuwste ontwerpen. Laugs studeerde af aan de Academie voor toegepaste kunsten in Maastricht en woont en werkt in Roermond. Hij werkt vaak met ruwe, zware materialen en verwerkt ook afval in zijn objecten. Zijn meubels zijn verrassend, gek maar tegelijk ook bruikbaar. Wie de moeite neemt naar deze expositie te gaan, kan ook binnenlopen bij de overzichtstentoonstelling "Il ritorno" van de schilder Jan Martens. In zijn werk zijn oosterse motieven verwerkt en thema's uit de oudheid en renaissance verwerkt. Bij de tentoonstelling is een publicatie met tekst van Hans van de Waarsenburg verschenen. Het museum aan de Andersonweg is open dinsdag tot en met vrijdag van 11 tot 17, zaterdag en zondag van 14 tot 17 uur. Op eerste kerstdag en nieuwjaarsdag gesloten.

Harp

Na een uitzending bij Vara's klagmuur Sonja Barend, was de naam van de Zwitserse harpist Andreas Vollenweider in een klap gevestigd. Zijn televisieoptreden maakte het net uitgebrachte album "...behind the gardens" tot de onverwachte hit van 1981. In zijn romantische sfeermuziek staat de elektrische harp centraal. Om een meer "folky" geluid te krijgen is bij Vollenweider zijn instrument, in tegenstelling tot de klassieke concertharp, niet chromatisch maar diatonisch gestemd (halve toonsafstanden). De lange pastorale werkstukken, waarin klassiek, folk en jazz samen smelten, worden ook wel "mind movies" genoemd. Vollenweiders muziek roept extreme gevoelens op: je houdt ervan of je haat het. Het is geliefde semi-klassieke muziek of weerzinwekkende muzak voor bij de fondue. De een spoedt zich dinsdag 12 december naar het MECC om Vollenweiders concert bij te wonen, de ander bespaart 45 gulden. Voor dat bedrag kun je trouwens gaan fonduen en een plaatje kopen...(PP)

Frans Erens

"Alle ramen van het huis van de eerste geliefde hebben de eigenschap, dat zij zelf er onverhoeds voor kan verschijnen." Als een roman zó begint, ben je als lezer meteen gewonnen voor de literatuur. Anton Koolhaas opent met deze zin zijn prachtige boek "Vanwege een tere huid" (1973). Zaterdag staat hij in het Gouvernement volop in de belangstelling als winnaar van de tweede Frans Erensprijs. Koolhaas heeft twee passies, die voor een deel zijn terug te vinden in zijn werk: film en dieren. Hij was docent aan de Amsterdamse filmacademie en schreef veel filmscenario's. Zijn roman "De nagel achter het behang" werd verfilmd als "Dr. Pulder zaait papavers" (met een glansrol van Kees Brusse). Dieren zijn vaak de bijna menselijke hoofdpersonen in Koolhaas' romans en verhalen. De jury van de Erensprijs noemt hen "levenstekens, literaire levenstekens". Zij is van oordeel dat, wanneer "de literatuur ons zicht op de werkelijkheid verandert", het dier in het werk van Koolhaas niet langer zichzelf is maar de natuur tot cultuur is verheven. Voor de peetvader van de prijs, Frans of François Erens (1857-1935) was de natuur vooral een voor de hand liggende omgeving, die hij kon beschrijven. Cultuur was voor hem een levensdoel.

Erens werd geboren in het dorp Schaesberg. Zijn jeugd bracht hij door op de monumentale herenboerderij, Huize de Kamp, aan de weg van Heerlen naar de Duitse grens. Het negentiende-eeuwse-Limburg is vaak terug te vinden in het werk van deze

auteur. Tijdens zijn laatste levensjaren in Houthem-Sint Gerlach dicteerde hij vanaf zijn ziekbed zijn memoires aan zijn echtgenote, die postuum in 1938 werden gepubliceerd onder de titel "Vervolgen jaren". Onlangs verscheen van dit indrukwekkende boek de vierde herziene druk, waarbij voor het eerst gebruik kon worden gemaakt van het originele handschrift. In "Vervolgen jaren" kijkt Erens met een zekere weemoed terug op zijn leven. Het ligt voor de hand dat zijn geboortestreek daarbij belicht wordt. Ook in ander werk van hem duiken de verhalen over deze streken telkens weer op. Zijn debuut, de prozaschetsen "Dansen en Rhythmen" (1893), bevat een aantal impressionistische observaties zoals van het negentiende-eeuwse Heerlen, toen nog een stadje. Eén verhaal werd niet opgenomen: "De conferentie". Het is de beschrijving van een bijeenkomst van pastoors die een zondag doorbrengen met eten, wijn drinken en het roken van talloze sigaren. Na een eerste publicatie in het tijdschrift van de Tachtigers "De nieuwe gids" klonk er uit Limburg een verontwaardigd protest over deze oneerbiedige vertelling. Erens besloot het verhaal buiten zijn eerste boek te houden.

Frans Erens studeerde rechten in Leiden, Bonn en Parijs en promoveerde in 1888 aan de Universiteit van Amsterdam. In de hoofdstad, waar hij vanaf de herfst van 1883 woonde, kwam hij terecht in een kring van dichters, schilders, schrijvers, kunstenaars die we later de Beweging van Tachtig zijn gaan noemen. Zij schaarden zich rond het tweemaandelijks tijdschrift voor letteren, kunst, politiek en wetenschap "De nieuwe gids" en beoogden een verandering teweeg te brengen in het culturele en sociale klimaat in Nederland aan het eind van de vorige eeuw. Erens had in zijn Parijse periode kennis gemaakt met een aantal jonge Franse schrijvers en bracht de Amsterdamse Tachtigers in aanraking met de Franse literatuur. "Zonder mijn rol in de nieuwere Hollandse literatuur te willen oplazen tot grote belangrijkheid, geloof ik, dat ik zeer veel ideeën en beschouwingen heb aangebracht, die in het literatuur-magazijn zonder bepaalde aanduiding van herkomst een plaats hebben gevonden. Ideeën die anderen tot betoog hebben verwerkt en die weer anderen de weg hebben gewezen. Dat was nu eenmaal de rol die met mijn persoonlijkheid strookte. Ik was een stille zaaier. Ik was niet de man der onmiddellijke actie, maar beschouwde mij als een stuurman, somtijds de inblazer van nieuwere gedachtengroepen. Meer heb ik, geloof ik, in stilte gewerkt dan in het openbaar en steeds heb ik gevoeld in de literatuur de occulte macht van het ware voor te hebben" (Vervolgen jaren).

In die stilte kwam Frans Erens tot een niet onverdienlijk oeuvre dat hem een té bescheiden plaats in de Nederlandse en een loge in de Limburgse letteren opleverde. De occulte macht van het ware staat ook centraal in het werk van Koolhaas, die niet voor niets daarvoor de Frans Erensprijs krijgt.

Peter Winkels

voor zijn gehele oeuvre, Gouvernement, 9 dec.: 15.00 uur.
Oscar Wilde in Nederland, lezing door dr. Johan Polak, COC, 12 dec.: 20.15 uur.

Exposities

Robert Mangold, recente werken, Bonnefantenmuseum, 8 okt. t/m 28 jan. Openingstijden: di t/m vr 10-17 uur, za + zo 11-17 uur.
Theo Wintels en Roger Scheffers, Galerie Artisart, Grote Gracht 43, Maastricht, 16 nov. t/m 23 dec. Openingstijden: di t/m za 13.30-17.30 uur.
Marli Hommel, schilderijen, en **Maurice Brams**, sculpturen in marmer en brons, Galerie De Keerder Kunstkamer, Kerkstraat 10 Cadier en Keer, 24 nov. t/m 31 dec. Openingstijden: do 15-20, vr, za en zo 13-18 uur en volgens afspraak.
Stephanie Gilot, Anne poussart, Yves Piedboeuf, Galerie Fah, Brusselsestraat 80, Maastricht, 1 dec t/m 24 dec. Openingstijden: vr t/m zo, 13-17 uur.
Sroka, schilderijen en actuele poolse grafiek, Galerie Signe, Akerstraat 82a Heerlen, 17 nov. t/m 10 dec. Openingstijden: wo t/m zo, 14-16 uur.
Max de Barbanson, expositie van zwart-wit foto's, Huis a/d Rots, Geulhemmerweg 32 Berg en Terblijt, 5 nov. 89 t/m 15 jan. 90. Openingstijden: 14-16 uur.
Frits van der Zander, schilderijen en tekeningen, Artifort, St. Annalaan 23,

Maastricht, 4 nov. 89 t/m 6 jan. 90. Openingstijden: ma t/m vr 9-17.30 uur. Za 10-16 uur.
Parmiggiani, Galerie Wanda Reiff, Rechtstraat 43 Maastricht, 9 nov. 89 t/m 6 jan. 90. Open: di t/m za 13-18 uur.
Michael van den Besselaar, mixed media, Galerie Anny van den Besselaar, Tafelstraat 6a Maastricht, 9 dec. t/m 7 jan. Open: do 13-17 uur. Vr t/m zo 11-17 uur.
89 Fotografie, fotowerken van 12 Nederlandse kunstenaars, Museum van Bommel-van Dam, Venlo, 11 nov. t/m 30 dec. Open: dag. 10-16.30 uur. Za + zo 14-17 uur.
Thea Figeo, olie op doek, gemengde technieken, **Huub Bruls**, beelden, **Ric Nillesen**, sieraden-objecten, **Berthe Rulkens**, mixed media's, **Jo Schoenmakers**, **Majo de Vries**, keramiek, **Galerie de Sauveur**, Dorpstraat 21, Ulestraten, 11 sept. t/m 18 dec. Open: do t/m zo 2-5 uur en op afspraak.
Paul Bartels, o.a. Figurations Disparantes Décensurés, Kunstcentrum Simer, Bogaardenstraat 40B, Maastricht, 10 nov. t/m 12 dec. Openingstijden: di t/m za 13.30-18 uur.
Jos Laugs, Furnitura, meubels, Gemeentemuseum Roermond, Andersonweg 4, Roermond, 9 dec. 89 t/m 28 jan. 90. Openingstijden: di t/m vr: 11-17 uur, za, zo + 26 dec.: 14-17 uur.
Expositie, in het kader van de viering van 150 jaar samenwerking tussen de beide Limburgen, Gouvernement Maastricht, 20 nov. t/m 15 dec. Openingstijden: werkdagen 9-17 uur.

Anton Heyboer, Toon Willemsen e.a., Kasteel Vaalsbroek, 10 dec. 12-17 uur.
Film

Speelweek 8 t/m 14 december
 Filmhuis Lumière, Bogaardenstraat 40b
Veronico Cruz: 20.00 uur
Yaaba: 21.00 uur
Another woman: 22.00 uur
 Mabi, Kleine Gracht 24a
Sea of Love, dag. om 20.30 uur. Vr t/m zo om 14.30 + 18.15 uur. Wo ook om 14.30 uur.
Tall guy, dag. om 21.00 uur. Vr t/m zo om 14.30 + 18.15 uur. Wo om 14.30 uur.
Parenthood, dag. om 21.00 uur. Vr t/m zo om 18.15 uur. Vr ook om 14.30 uur.
See no evil, hear no evil, dag. om 21.00 uur. Vr t/m zo 14.30 + 18.15 uur. Wo om 14.30 uur.
 Cinema Palace, Wyckerbrugstr. 1
De avonden, dag. 18.15 + 21.15 uur.
De kassiere, dag. om 18.30 + 21.15 uur.
Indiana Jones and the last crusade, dag. om 18.00 + 21.00 uur. Za, zo + wo ook om 14.30 uur.

Muziek

Concert, cellist Taco Kooistra en pianist Yoko Abe, Intropodium, 10 dec.: 15.30 uur
Lunchconcert, pianiste Sofia Shapiro en cellist Alexander Petrasch, Redoute, 13 dec.: 12.30 uur.
Lingua e Mesucia, vocaal ensemble, St. Matthiaskerk, 13 dec.: 20.30 uur.

Diversen

Anton Koolhaas, toekenning van de Frans Erensprijs aan Anton Koolhaas

De fabriek van Regout aan de Boschstraat rond 1875: Industrialiseren of verpauperen

Pomopromo

Zo rond de tijd dat U dit aan het lezen bent sta ik te promoveren. Dat promoveren is me een spektakel zeg! Het is net een trouwerij, maar dan lulliger (want spannender omdat de kans bestaat dat je niet promoveert. Of er wel eens is gedegradeerd is mij niet bekend maar 't lijkt me niet onwaarschijnlijk. Hoewel... erg veel lager dan AIO bestaat er in dit leven niet meer: 'Geachte mevrouw de promovendaio! Op gezag van de rector doet het mij veel genoegen U hierbij te degraderen tot toiletjuffrouw der derde klasse, te stationeren bij de pissoirs in de Geusselt...'). Voor wie niet wil of kan trouwen is promoveren dus een aardig alternatief. Genoeglijke bijkomstigheid is natuurlijk ook nog 's dat je in feite de voortgang van het hele ritueel in eigen hand hebt. Tenslotte maakt het nogal wat uit of je erop getraind hebt om ieder antwoord te vullen met vier-lettergreep-woorden en tenminste acht bijzinnen en fraaie stijlfiguren als het chiasme en de pars pro toto (F. van Turenhout: 'Rijksuniversiteit Limburg... een drie...'), of dat je in stuipen over dat toneel stuitert in krampachtige pogingen de vragensteller te behagen. U begrijpt dus dat ik in training ben geweest voor het grote gebeuren. Zo werd ik eergisteren midden in de nacht wakker van een ongewis geluid en begon ogenblikkelijk 'Zeereerwaarde opponent, hoogslimme professor Steenbreek, beste Kees, het doet me bijzonder veel genoegen dat je juist deze vraag stelt aangezien dit me de gelegenheid biedt om te reflecteren op een van de mijns inziens toch wel meest cruciale aspecten van de onderliggende problematiek, alsmede een diep inzicht geeft in jouw algehele geestesgesteldheid. Als ik het wel heb valt je vraag als volgt te herformuleren in tenminste zeventien deelvragen, beantwoording waarvan ik zal aanvangen bij vraag 12a: ...' Toen pas ontwaakte ik ten volle en realiseerde mij dat het geruis dat daarvoor de aanleiding was afkomstig was van een omstortende stapel proefschriften. En ook aan mijn repliek mag nog wel wat geschaafd worden.

Hoe zal ik het doen, vanmiddag? Er zijn gevallen bekend waarbij de promovenda met enige solide kwinkslagen de zaal op haar hand kreeg. Open doekjes kreeg de doctor-in-de-dop, en tijdens beantwoording van het spervuur glimlachte ze de zaal in 'U bent een fân-tás-tísch publiek!' Ik heb overwogen om wat moppen in mijn eigen exemplaar van het proefschrift te vouwen zodat ik in tijden van zware spanning kan roepen 'Die grap van Sam en Moos in dat laboratorium, kent U die?' Misschien stelt de Corona dat niet zo op prijs... Het mooiste is natuurlijk wanneer ik het zou klaarspelen om de hele traditie in een postmoderne reuk te doen laten staan. Zeg maar, de Joost Zwagerman-stijl: 'Hee lekkere opponent van me, toffe vraag man! Natuurlijk kan ik daar úúúren over staan lullen, maar ja, het moet ook gezellig blijven voor de zaal, dusseh, weet je wat, loop zo 's lekker een kroeg in met dat boekje van mij en probeer het dan eens te be—grij—pen, vat je?'

Ach... het leven als doctoranda is óók leuk.

Eva

"Een tijdelijk ziekelijken toestand"

De Maastrichtse glas- en aardewerkfabrikant Petrus Regout (1801 - 1878) heeft de wereld heel wat nagelaten. Een fabrieksimperium, om te beginnen, dat een belangrijk deel van de binnenstad van Maastricht besloeg en waar zo'n 2500 arbeiders werkten. Hij heeft ook een naam nagelaten - of meerdere namen: gunstige en ongunstige. Hij wordt geroemd als eerste "grootindustriële" van Nederland, die zijn tijd - een Jan Salietijd - ver vooruit was, een man met een groot talent voor ondernemen, aldus de econoom Joel Mokyr. Maar Petrus Regout wordt tevens verguisd als uitbuitter (al moet gezegd dat velen hem verwarren met zijn oudste zoon, pretendent en naamgenoot), wiens fabriek een "moordhol" (W.H. Vliegen) was. Petrus Regout heeft ten slotte - en dat is een tamelijk onbekende zijde van hem - ook een zeventigtal geschriften gepubliceerd: adressen, rekwesten, open brieven, brochures en replieken. Doorgaans betreffen die werkjes handelspolitieke en lokale kwesties, maar een enkele keer heeft hij zich in een publieke discussie gewaagd, zoals met de fascinerende brochure *Pauperisme en Industrie* uit 1858, een *Proeve ter beantwoording van de vraag: Wat is er te doen tot verbetering van de werking der Bedelaars-kolonien?* Met deze bedelaarskoloniën worden de fameuze veenkolonien bedoeld die door graaf Johannes van den Bosch, stichter van de Maatschappij van Weldadigheid en later Minister van Koloniën, rond 1820 op de grens tussen Overijssel, Drenthe en Friesland waren opgericht. Dit initiatief sproot voort uit een al wat ouder gevoel onder de betere standen. In de achttiende eeuw kon men de verbazing horen uitspreken dat er in de steden zoveel armlastigen waren, terwijl er, bijvoorbeeld, nog zoveel woeste grond kon worden ontgind. Men hoefde deze zelfstandige armen maar op de heidegronden te werk te stellen om er zelfstandige boeren van te maken, waarmee dan tevens ook de steden van dit grote leeglopersprobleem zouden worden verlost: de bekende twee vliegen in één klap.

De belangstelling voor de Maatschappij was meteen overweldigend. Binnen enkele maanden waren er al een 15.000 leden en kort daarna werden de eerste kolonisten in Frederiksoord ontvangen. In 1824 waren er al 7 kolonies met 430 hoeven. Op de ontgonnen grond werden bedrijfjes gesticht van twee ha, niet meer, waarop evenzoveel koeien graasden. De belangrijkste producten die op de lapjes grond werden verbouwd, waren aardappelen en rogge.

bericht uit Maastricht

Maar eind jaren twintig kreeg de Maatschappij te kampen met toenemende tekorten. In de tijd dat Petrus Regout zijn brochure schreef, had de Maatschappij van Weldadigheid een schuld van enige miljoenen en stond op het punt failliet te worden verklaard. De burgerlijke opinie zich inmiddels tegen de Maatschappij gekeerd. Waarom mislukten deze landbouwkolonies? Er waren te veel armlastigen om de steden te ontlasten, dat is één, en zij die in de kolonies te werk werden gesteld, verdienden te weinig om het zonder ondersteuning van armenfondsen te redden. Daarbij deugde de organisatie van de Maatschappij niet, de opzet was te groot, er was een gebrek aan kennis van ontginningstechnieken. Bovendien werd te weinig ingezien dat het stadsproletariaat niet gemakkelijk tot boer of landarbeider kon worden omgevormd.

Regout begint zijn brochure met het constateren van een paradox. "We leven in een tijd, waarin zich het verschijnsel voordoet, dat, naarmate beschaving en rijkdom in het algemeen vooruitgaan, de armoede aan den anderen kant toeneemt." Hoe meer de beschaving toeneemt, ofwel: hoe meer de kracht van het kapitaal zich doet gevoelen, redeneert Regout, hoe moeilijker het voor de minder bevoorrechten wordt

om zelf het nodige te verdienen. Regout beoordeelt dit als "een" tijdelijk ziekelijken toestand", waar dus wat aan te doen valt. En hij heeft een idee. Hij koestert niet de illusie dat zijn denkbeelden omtrent het armenvraagstuk algemeen zullen worden gedeeld, maar hij schrijft ze toch op, "omdat wrijving van denkbeelden licht kan veroorzaken".

Regout noemt Van den Bosch "een man van onmiskenbaar genie". De schuld van de neergang van de Maatschappij van Weldadigheid legt Regout bij de staat. Was de Maatschappij "aanvankelijk bestemd om aan gezonde en krachtige menschen land aan te wijzen", de staat droeg haar na verloop van tijd op "de verzorging van hen, die wegens bedelarij veroordeeld waren". Dat was niet alleen "het ongelukkig gedeelte van onze bevolking", mensen die door hongersnood en gebrek gedreven, waren gaan bedelen, maar ook de luiaard ("die, ofschoon gezond en sterk, liever zwerfend en bedelend het land afliep en misbruik maakte van de algemeene liefdadigheid"), het "schuim der groote steden", en, "(w)at meer is", invaliden.

De oorspronkelijke opzet - in eigen behoeften voorzien door landbouw - kon met deze onvrijwillig tewerkgestelden niet worden verwezenlijkt; de kolonies verwerden tot "scholen van misdaad". Waarna Regout zich - retorisch volgens het boekje - afvraagt: "Bestaat er ook middel om de bedelaarsbevolking in Nederland te veranderen in eene productieve kracht voor ons land en om daardoor het bestaande pauperisme op eene krachtige wijze tegen te gaan?"

Zijn antwoord luidt ja. De oplossing is simpel: de paupers moeten niet de landbouw, maar de industrie in. In fabrieken zullen de bedelaars wél tot productieve krachten kunnen worden gesmeed. Maar: "Hoe den industrieel te bewegen, die lieden tot zich te nemen?" Om te beginnen moet de staat hem kosteloos grond ter beschikking te stellen om fabrieken op te bouwen, verder vrijstelling van belastingen, voorts 50 procent van de stichtingskosten van de nieuwe fabrieken, voorts het arbeidsloon ("Voor ieder mannelijk persoon, die de fabricant afneemt betaalt de Staat 10 cent per dag"). Dat wat betreft het financiële plaatje. Nu Regouts secundaire voorwaarden. Het bestuur van de nieuwe industriesteden moest worden gevoerd door van staatswege bezoldigde ambtenaren. Burgemeester en secretaris moesten rechtsgeleerden zijn en verder "wezenlijk met de belangen van de nijverheid bekend". Ook de politie, onderwijzers en geestelijken moesten ten laste van het rijk komen. Maar deze discipline-ambtenaren waren niet voldoende: "Ter verzekering van de orde moet, volgens het Pruisische stelsel, eene compagnie dragonders, als maréchaussée, in die streek garnizoen houden, waarvoor de kazerne in de nabijheid van de Burgemeesterswoning moest gebouwd zijn." En, voor alle zekerheid: "Eene cellulaire strafgevangenis moet evenzeer in de nabijheid van de Burgemeesterswoning opgericht worden." En dan volgt er een vertederende passage: "De mest, die in de kazerne opgezameld wordt, zou kunnen strekken tot het vruchtbaar maken van de plekjes grond rondom de woningen (van de arbeiders, avi), die tot tuinen worden aangelegd, en er moet zorg worden gedragen, dat van deze kostbare specie eene gelijkmatige verdeling plaats hebbe."

Dat is Petrus Regout, de "pottemennekeskeuning", ten voeten uit: met grove streken een grootse industriële utopie schilderen, maar nooit de - in andersmans ogen: priegelige - details uit het oog verliezen. Pruisische dragonders betekenen paarden, paarden betekenen paardevijgen, paardevijgen betekenen vruchtbaarheid, vruchtbaarheid betekent kostenreductie. Wie zou tegen deze redenering iets kunnen inbrengen?

In de jaren dertig van deze eeuw stierf het experiment van graaf Van den Bosch een zachte dood. Maar Fredriksoord, Willemsoord en Wilhelminaoord zijn nog steeds bewoond en ook de Maatschappij van Weldadigheid bestaat nog steeds. Het bestuur is gevestigd in een kleine villa te Frederiksoord en is actief op sociaal en maatschappelijk gebied: het beheert een bejaardentehuis en een open inrichting voor terbeschikking gestelde jonge mensen. Regouts denkbeelden hebben misschien wel enige wrijving veroorzaakt, maar zeker geen licht gebracht.

Ad van Iterson